

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
BASKICKÝ NACIONALISMUS

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Marek, Ph.D.

Autor práce: Adéla Janušová

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: třetí

2011

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejňováním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 19. května 2011

.....

Poděkování

Děkuji především Mgr. Pavlu Markovi Ph.D. za odborné vedení práce, cenné rady a pomoc poskytnutou při zpracování bakalářské práce.

ANOTACE

Hlavním tématem této práce je baskický nacionalismus, jeho zrod, vývoj a především teroristická organizace ETA. Cílem je podat stručný náhled o původu baskického národa a vytváření národní identity baskické společnosti, která později přešla až v radikální nacionalismus. Tato práce je rozdělena do pěti částí. První kapitola se zabývá kořeny baskického národa a jeho jazyka. Dále jsou analyzovány příčiny vzniku a vývoj baskického nacionalismu. Třetí a čtvrtá kapitola jsou věnovány teroristické organizaci ETA, především okolnostem jejího vzniku a její činnosti za doby diktatury generála Francisca Franca. V páté a zároveň poslední kapitole jsou zmiňovány statistiky ohledně pozdějšího rozšíření baskičtiny, počtu obětí zavražděných ETA a v neposlední řadě i způsoby, jakým občané Španělska protestují proti činnosti této teroristické skupiny.

ABSTRACT

The main theme of this thesis is the basque nationalism, its origin, its development and especially terroristic organisation ETA. The aim is to demarcate briefly the origin of the basque nation and the creation of its national identity, which grew into a radical nationalism. This work is divided into five parts. The first chapter is concerned with origin of the basque nation and its language. Then the analysis is focused on the causes and development of the basque nationalism. The third and fourth chapters are devoted to the terroristic organization ETA, especially the circumstances of its formation and its activities during the period of the dictatorship of General Francisco Franco. The fifth and the last chapter refers to statistics of further extension of the basque language, the number of victims murdered by the ETA and also the ways of protesting against the activities of the terrorist group.

Obsah

Úvod.....	7
1 Baskové a Baskicko	9
1.1 Baskové.....	9
1.2 Baskičtina.....	9
1.3 Historie.....	10
2 Kořeny baskického nacionalismu a jeho rozvoj až do doby občanské války	13
2.1 Zrod nacionalismu v Baskicku.....	13
2.2 Sabino Arana, zakladatel baskického nacionalismu	14
2.3 Založení Partido Nacionalista Vasca (PNV).....	16
2.4 Baskický nacionalismus v době změny režimů ve Španělsku	17
3 Separatistické tendence za Francova režimu	22
3.1 Baskicko v prvních letech frankistického režimu	22
3.2 Vznik ETA	24
3.3 Činnost ETA za diktatury generála Francisca Franca.....	25
4 ETA v době demokracie	30
4.1 Baskický nacionalismus od devadesátých let 20.století	36
5 Výsledky baskického nacionalismu ve statistikách	43
5.1 Následující rozvoj baskičtiny v Baskicku od osmdesátých let.....	43
5.2 Oběti teroristické organizace Euskadi Ta Askatasuna	44
5.3 Reakce společnosti.....	45
6 Závěr	48
7 El Resumen	50
8 Přílohy	53
9 Seznam literatury	56

Úvod

Předložená bakalářská práce pojednává o vzniku, vývoji i současné podobě baskického nacionalismu. Velká pozornost je věnována především cestě, která vedla ke vzniku teroristické organizace ETA a její následné činnosti.

Tato práce je rozdělena do pěti částí. Je dělána především z historického hlediska a lze vidět snahu o nastínění událostí spjatých s Basky a ETOU v chronologickém pořádku. První kapitola pojednává o tom, jaký je původ baskického národa. Dále porovnává různé teorie vědců o vzniku tohoto jedinečného národa. Ve stejné kapitole lze nahlédnout i na různá chápání baskičtiny jako jazyka a opět na jeho zařazení ve světě a jeho vztahy s dalšími jazyky. Jako poslední bod první kapitoly je uvedena stručná historie baskického národa do doby karlistických válek (19. století) a jsou vymezena především data a fakta, která mohla ovlivnit baskické národní uvědomění. V druhé kapitole je rozebráno hlavně to, jak vlastně došlo ke vzniku baskického nacionalismu. Jedna část této kapitoly je věnována domnělému „zakladateli“ baskického národního uvědomění Sabinu Aranovi. Dalším důležitým mezníkem v historii baskického národa vzhledem k jeho národnímu citění je založení baskické politické strany *Partido Nacionalista Vasco*. V práci je stručně popsána politická situace za doby, kdy se v zemi neustále měnil politický režim a jeho vliv na obyvatele, a především na Basky, a to, jak vnímali sami sebe jako národ. Třetí kapitola této bakalářské práce pojednává o činnosti baskických nacionalistů za éry diktatury Francisca Franca. Po útlaku a skoro zmizení baskického nacionalismu došlo k založení radikální teroristické organizace Euskadi Ta Askatasuna (ETA). Kapitola věnována době, kdy byl v čele státu generál Francisco Franco, popisuje především počátky fungování teroristické organizace ETA. Následující čtvrtá část je věnována činnosti ETA po nástupu demokracie ve Španělsku. V této kapitole jsou vyjmenovány nejdůležitější počiny v historii ETA, její teroristické útoky a atentáty a také snahy o to zapříst rozhovor se španělskou vládou. Zmíněná jsou i některá, ať už dlouhá nebo krátká, období klidu zbraní, která byla navržena samotnými teroristy. Úplně poslední kapitola se věnuje pohledu na to, co zapříčinil baskický nacionalismus. Poslední kapitola je tak rozdělena do několika dalších částí, ve kterých je psáno o vývoji baskičtiny v osmdesátých letech, obětech, které má na svědomí teroristická organizace ETA a reakcí společnosti na činnost ETY. Část, která je věnována baskičtině v osmdesátých letech, pojednává o výuce baskičtiny ve školách v moderním světě.

V podkapitole o obětech teroristické organizace ETA lze najít odkazy na tabulky a grafy znázorňující na jaké cílové skupiny byli teroristé zaměřeni, a který z premiérů nejlépe ovládal politiku boje proti baskickým nacionalistům. Naprosto poslední část je věnována tomu, jak lidé, obyvatelé Španělska, reagují na činy ETA, což vede k zakládání nejrůznějších sdružení, skupin a organizací.

Výchozí literaturou, která byla použita ke zpracování informací k této bakalářské práci, byly prameny především ve španělském jazyce. Jednou z odborných knih, která se vztahuje k dějinám baskického národa, a jež byla přeložena do českého jazyka, je publikace *Baskové* od *Rogera Collinse*. Ta je zaměřená především na původ Basků a jejich historii v období středověku. Ze španělsky psané literatury měly pro koncipování práce zásadní význam *Heiberogové* nazývající se *La formación de la nación vasca*, ve které autorka píše jak o původu národa, tak o pozdějším nacionalistickém cítění Basků. Další knihou, ze které jsem získala cenné poznatky o životě baskického národa za doby druhé republiky je *El problema vasco en la II. República* od *Juana Pabla Fusi Aizpurúa*. Dalšími publikacemi, použitými při psaní práce jsou *La transformación del nacionalismo vasco: Del PNV a ETA* od *Andera Gurrutxaba Abada a Unzuetova* kniha *El terrorismo*. Informace k poslednímu období baskického nacionalismu byly čerpány především z internetových serverů španělských deníků *El País* a *El Mundo*.

Vzhledem k rozsahu práce bohužel nebylo možné se zabírat do detailů všemi aspekty týkající se baskického nacionalismu a ETY. Otevřené proto zůstávají například otázky činnosti PNV v letech po pádu frankistického režimu či vazby této strany na teroristickou organizaci ETA.

1 Baskové a Baskicko

1.1 Baskové

Baskové jsou jedinečný národ, jehož obyvatele bychom mohli najít v současné autonomní oblasti Baskicko (provincie Álava, Biskajsko a Guipúzcoa), v autonomní oblasti Navarra a také ve Francii v regionech Dolní Navarra, Labourd a Soule. Jedná se o lid, který jako jediný v dané oblasti nemá pravděpodobně indoevropské kořeny.¹

V současné autonomní oblasti Baskicko žije přibližně 2 172 175 obyvatel (údaj z roku 2009), což odpovídá 5% obyvatel celého Španělska. Baskicko je proto sedmou nejlidnatější oblastí Španělska. Hustota zalidnění odpovídá přibližně 300,3 obyvatel/km². V Baskicku žije asi 90% Basků. Město s největším počtem obyvatel je Bilbao (355 048 obyvatel). Velký nárůst počtu obyvatel zaznamenalo Baskicko za doby průmyslové revoluce, kdy se do tohoto regionu stěhovali lidé z ostatních částí Španělska. Baskicko je totiž průmyslovým regionem, který oplývá velkými zásobami dřeva a železa. Oficiálními jazyky Baskicka jsou španělština a baskičtina. Baskicky v současné době (údaj z roku 2006) mluví nebo rozumí podle výzkumu Eustatu 60% obyvatel autonomní oblasti Baskicko. Necelých 800 000 obyvatel mluví baskicky a baskičtině rozumí, zatímco téměř 500 000 obyvatel baskičtině pouze rozumí, ale nedokáže tímto jazykem hovořit. Ze třech baskických regionů se baskičtina používá nejvíce v regionu Guipúzcoa, kde jí mluví přibližně polovina obyvatel.²

1.2 Baskičtina

Původ baskického jazyka *euskera* (baskičtina), dodnes není znám. Jedná se o tzv. izolovaný jazyk. Někteří lingvisté se domnívají, že baskičtina je nejstarším současným jazykem vůbec. Jiní si myslí, že baskičtina má některé podobné rysy s jazyky, kterými

---

¹ Svět, v němž žijeme: *Národy světa*, Bratislava 2005, s. 20.; Marianne HEIBERG, *La formación de la nación vasca*, Madrid 1990, s. 31-33.; Roger COLLINS, *Baskové*, Praha 2007, s. 5-18.

² www.eustat.es/idioma_c/indice.html staženo 4. 3. 2011.

se mluví především v severní části Afriky. Další z domněnek říká, že baskičtina má podobné prvky jako některé jazyky, které se vyskytují v oblasti Kavkazu. Existují teorie, jejichž autoři se domnívají, že by tento národ mohl pocházet z oblasti Gruzie, odkud měl přijít přibližně okolo roku 1500 př.n.l. Někteří historikové a jazykovědci se zabývají teorií, že Baskové ve skutečnosti patří do indoevropské jazykové rodiny, ale že si dokázali zcela zachovat svou jedinečnost a jejich řeč nebyla ovlivněna žádnými dalšími jazyky. Autoři dalších teorií jsou přesvědčeni, že Baskové jsou národ, který se utvořil postupnými invazemi různých kmenů na Pyrenejský poloostrov. Jako poslední je možné uvést teorii, podle níž je baskičtina totožná s iberštinou a Baskové jsou tedy národem, který obýval Iberský poloostrov ještě před příchodem indoevropských kmenů.

Baskičtina se vyznačuje celou řadou lingvistických zvláštností. Je to jazyk, ve kterém se vyskytují transitivní i intransitivní slovesa a pád zvaný ergativ.³

1.3 Historie

První důkazy o osídlení Baskicka, které pocházejí už z doby kamenné, byly nalezeny v jeskyních, např. Santimamiñe, Arenaza, Atxeta, nebo Bolinkoba. Existují zmínky o tzv. dolmenové kultuře vyskytující se v této oblasti. Z doby železné byla objevená hradiště, která mohla být dílem prvních indoevropských kmenů na tomto území.

První písemná zmínka o Bascích se objevuje díky antickému filozofovi Strabónovi (příbl. 63 př. n. l.). Ten společně s Ptolemaiem (2. století n.l.), psal o čtyřech kmenech mluvících různými dialekty baskičtiny. Již v roce 77 př.n.l. lze nalézt zmínku o městě Pamplona, které bylo původně vojenskou pevností. Ve starověku se na území obývaném Basky objevily také kmeny Keltů, Vandalů, Svěbů a Alanů. V období středověku přešel přes území Baskicka kmen Herulů (východogermánský kmen vyskytující se v Evropě ve 3. - 6. století n. l.) a existují záznamy o nájezdech Vikingů do této oblasti. Téměř žádný vliv v této oblasti nezanechali Vizigóti, kteří země Basků okupovali přibližně od 5. století. Z některých záznamů také vyplývá, že Baskové v této době bojovali s Franky, svými severními sousedy. V 8. století se do Baskicka dostali muslimové. První písemné zmínky o Álavě a Biskajsku pocházejí z přelomu 8. a 9. století z doby vlády krále Alfonsa I., kdy byly tyto dvě provincie pravděpodobně součástí Asturského

---

³ Svět, v němž žijeme: Národy světa, Bratislava 2005, s. 20.; M. HEIBERG, *La formación*, s. 31-33.

království. Jiné prameny se ovšem zmiňují přímo o tzv. Království Biskajsko. Z 9. století je také důležitá zmínka o Království Pamplona, které se později přeměnilo v Království Navarra. Existence samostatného Království Navarra je pro Basky poměrně důležitá, neboť představuje důkaz o samostatnosti tohoto národa v době středověku. Během 12. a 13. století pak o vliv v oblasti Baskicka (především v Álavě) bojovali představitelé Aragonu a Kastilie. Ve stejné době byla založena další dnes významná města jako San Sebastián, nebo Bilbao. Roku 1331 se Álava dobrovolně přičlenila ke Kastilii. Biskajsko, ačkoliv bylo pod nadvládou kastilského krále, se úředně nepovažovalo za součást Kastilie, ale za samostatnou správní jednotku. První zmínka o provincii Guipúzcoa jako celku pochází z 11. století. Tato provincie patřila celkem 200 let pod nadvládu Navarrského království. Roku 1200 se Guipúzcoa, bez jakýchkoliv rozbrojů, připojila ke Kastilii. Tento rok je tedy považován za moment, kdy byla baskická území poprvé pod nadvládou stejného krále.

Dne 15. srpna 1534 založil Bask Ignác z Loyoly (narozen v Azpetizii nedaleko San Sebastiánu) Jezuitský řád. Vznik Tovaryšstva Ježíšova byl následně potvrzený vydáním papežské buly papeže Pavla III. dne 27. září 1540. V 16. století za vlády krále Filipa V. získalo panství Biskajsko a provincie Álava, Guipúzcoa a mimo jiné i Navarrské království jistý stupeň autonomie. V 16. a 17. století se začalo postupně formovat Španělsko jako samostatný a sjednocený stát. V letech 1833-1876 došlo ke *Karlistickým válkám*. Jednalo se o španělskou občanskou válku mezi *Karlisty* (stoupence Carlose II., který se sám prohlásil za krále po smrti svého bratra krále Ferdinanda VII. v roce 1833) a *Cristinos* (podporovali regentskou královnu Marii Kristýnu, matku Isabely II.). Většina Basků stála na straně karlistů. Jako vítěz z těchto válek vyšla Isabela II. Karlisté si stejně jako Baskové zakládali na tradicionalismu, právech monarchie a církve a odmítání politického liberalismu. Původ karlistů se viděl především na venkově, s čímž se ztotožňovali obyvatelé Baskicka. Ani jedné z těchto skupin nebyl cizí přísný konzervatismus a zavrhování zahraničního liberalismu, který mohl ohrozit existenci *fueros*. Ovšem ani samotní karlisté by na rozdíl od Basků nebyli pravděpodobně pro zachování *fueros*, neboť v jejich očích by omezovali absolutistickou moc monarchie, která pro ně byla posvátná. *Fueros* byla sbírka obyčejů, zásad, zákonů, ale především také výsad, které náležely různým baskickým městům. Podle některých Basků *fueros* existovaly vždy, což ovšem není zcela pravda, neboť byly řádně uznané a sepsané až v 16. století, v provincii Guipúzcoa dokonce až v 17. století. Ve vztahu k *fueros* je důležité to, že jižní oblast Baskicka se stala součástí nově vznikajícího

španělského království a severní části se přidružily k Francii, jediná možnost jak vyjádřit tehdy baskickou identitu bylo tedy pouze prostřednictvím této sbírky zákonů, výsad a práv, které baskické oblasti odlišovaly od zbytku Španělska a Francie. Ani španělská ani francouzská vláda tak tehdy nemohla zasahovat do finančních, politických a právních záležitostí těchto provincií. Obě vlády samozřejmě chtěly nad baskickými oblastmi získat větší nadvládu a tak docházelo ke stále většímu omezování práv, které z fueros vyplývaly. Na francouzské straně Pyrenejí docházelo k rušení fueros ihned po určení španělsko-francouzské hranice roku 1659. Ve španělském Baskicku fueros platily až do roku 1876, téhož roku skončily karlistické války, kterých se Baskové účastnili pro ně na špatné straně a prohra karlistů tak vedla přímo k zrušení všech výsad této oblasti.⁴

---

⁴ Miguel DORRONSORO MENDIGUREN, *Historia de España y del País Vasco: segundo de bachillerato*, Bilbao 1998, s. 27-53.; M. HEIBERG, *La formación*, s. 40-53.; Pavel ŠTĚPÁNEK, *Španělsko*, Praha 1983, s. 77.; Martin CHOCHOLA, *Kořeny a současnost baskické identity a nacionalismu*, Univerzita Pardubice, 2009. (= diplomová práce filozofické fakulty Univerzity Pardubice).

2 Kořeny baskického nacionalismu a jeho rozvoj až do doby občanské války

2.1 Zrod nacionalismu⁵ v Baskicku

Identitu baskického národa určovala po staletí pouze jeho řeč. Baskičtina se až do 16. století ani nepovažovala za jazyk, který by byl jako „*médium schopné zprostředkování jakýchkoli vyšších kulturních forem*“.⁶ Teprve díky novým objevům v Asii a Americe byl mezi lidmi vyvolán zájem o indiánská etnika a tak i o původ a dějiny jednotlivých národů Evropy. Díky tomu se rovněž Baskové začali zajímat o své vlastní kořeny a charakter svého jazyka. Průkopníkem v této oblasti byl patrně dějepisec Esteban de Garibay, jenž v roce 1571 vydal svou knihu *Los XL libros del Compendio historial de las chronicas y universal historia de todos los reynos de España*. V 16. století docházelo k prvnímu vydávání děl v baskičtině. V následujících staletích však zájem o baskičtinu upadal. V 19. století se baskicky mluvilo už téměř jenom na venkově. K národnímu uvědomění Basků však v neposlední řadě přispěla industrializace. Stejně jako v případě jiných evropských národů, také v Baskicku stála průmyslová revoluce u zrodu moderního nacionalismu.⁷

Rozvoj industrializace ve Španělsku v druhé polovině 19. století způsobil to, že se lidé stěhovali za prací do průmyslových oblastí. Do Baskicka, jež náleželo k nejrozvinutějším regionům země, přicházeli lidé i z jiných koutů Španělska. Při hledání nových přírodních zdrojů bylo zjištěno, že jsou veliké zásoby železa v oblasti Biskajska. Průmysl se začal v Biskajsku hojně rozvíjet a tato oblast v podstatě prodělala opožděně svou vlastní „průmyslovou revoluci“. Docházelo ke značné ekonomické a fyzické proměně. Jádrem této změny ovšem nebylo samotné Španělsko, ale Velká Británie, kde se velice prudce zvýšila poptávka po kvalitní rudě vzhledem

---

⁵ Pojmem nacionalismus budeme v této práci rozumět „*politický směr a ideologie vycházející z přesvědčení o výjimečnosti a zpravidla i nadřazenosti vlastního národa*“. (Jiří LINHART a kolektiv, *Slovník cizích slov pro nové století*, Litvínov 2004, s. 176)

⁶ R. COLLINS, *Baskové*, s. 232.

⁷ www.euskomedia.org/aunamendi/52272 staženo 17.5.2011.

k rozvoji a nárůstu výroby oceli Bessemerovým postupem. Svou činnost v oblasti průmyslu zde provozovaly hlavně anglické, francouzské a belgické společnosti (např. Orconera, Franco-Belga, Luchana). Díky tomu, že v Biskajsku byly veliké zásoby železa, začala se zde rozvíjet rovněž železniční a lodní doprava. V roce 1865 byla otevřena železnice z Triana až ke břehům řeky Nervión. V roce 1879 byla v Sestau zprovozněna britskou společností továrna s názvem *San Francisco*. Od té doby patřilo provincii Biskajsko první místo v produkci ingotu na Pyrenejském poloostrově. Otevření této výkonné továrny dalo impuls k zavedení dalších výroben v oblasti (1882). Z důvodu karlistických válek byl zaznamenán rozkvět i zbrojního průmyslu (například společnost *Placencia de las Armas*). V roce 1888 tak v Biskajsku existovalo přibližně 37 podniků, které vyráběly zbraně. V roce 1930 už jich bylo dokonce 105. K rozvoji výroby samozřejmě napomohla i první světová válka. Co se týče obyvatel, kteří do baskických krajů přicházeli za prací, jednalo se vesměs o představitele nižších společenských vrstev. Z důvodu velkého přílivu občanů z nebaskických oblastí došlo k tomu, že Baskové se stali „menšinou“ na svém vlastním území. Ruku v ruce s procesem industrializace docházelo k procesu urbanizace regionu. Baskické nacionalistické hnutí si zakládalo především na podstatě venkovského života a na tradicionalismu.

Mezi další příčiny posílení baskického nacionalismu můžeme řadit i změnu režimů ve Španělsku (roku 1868, 1873, 1874 a následně 1931), o kterých budou pojednávat následující kapitoly.⁸

2.2 Sabino Arana, zakladatel baskického nacionalismu

Muž, který snad největší měrou přispěl ke zrodu baskického nacionalismu, byl Sabino Policarpo Arana Goiri. Sabino Arana se narodil v lednu roku 1865 v provincii Biskajsko. Jako mladý, do roku 1882, se vášnivě hlásil ke karlistům. Roku 1882 se rozhodl, že se bude věnovat studiu baskičtiny a historie svého rodného kraje. Již roku 1884 ve svých devatenácti letech začal psát svou první práci o baskickém pravopisu. Roku 1886 napsal Arana i první novinový článek na téma „*Orígen de la raza vasca*“

---

⁸ Juan Pablo FUSI AIZPURÚA, *El problema vasco en la II. República*, Madrid 1979, s. 11-13.; R. COLLINS, *Baskové*, s. 226-242.; Jiří LINHART a kolektiv, *Slovník cizích slov pro nové století*, Litvínov 2004, str. 176.

(Původ baskické rasy). Tento článek nebyl nikdy publikován. Ve stejném roce mu však už vyšla studie s názvem „¿Basco o Vasco?“, která se stala impulsem, aby Arana ještě více rozvinul svojí tvorbu. Mezi jeho pracemi se začala objevovat historicky, lingvisticky a politicky orientovaná díla. Většinu z nich shrnul ve svém kompendiu „*Bizcaya por su independencia*“, jež vydal roku 1892. O rok později pronesl řeč, která později vešla ve známost jako „*Juramento de Larrazabal*“. V tomto diskursu informoval o svém vstupu na politickou scénu a o tehdy ještě neúplném „aranistickém“ nacionalismu, který v té době prezentoval spíše jako snahu o získání baskajské nezávislosti. Dne 16. srpna 1893 proběhla v Guernice první manifestace za baskickou nezávislost, která vešla ve známost jako *La Sanrocada*. Během oběda, na kterém se sešli příznivci fueros a karlismu, se ozývaly první výkřiky hesel vztahující se k tématu nezávislosti regionu, jako například: „*At' žije samostatnost regionů!*“ a především heslo „*Smrt Španělsku.*“ Vše vyvrcholilo spálením španělské vlajky, které bylo doprovázeno výkřiky hesla „*At' žije nezávislost Baskicka.*“ Dne 14. července 1894 založili bratři Aranovi v Bilbao politické centrum s názvem *Euskeldun Batzokija*. Během jeho slavnostního otevření byla poprvé vztyčena *Ikurriña*, což je název oficiální baskické vlajky, která byla navržena roku 1894 bratry Arany. Luis a Sabino Arana se pro její vytvoření inspirovali britskou vlajkou a baskickým erbem. Původně měla být pouze baskajskou vlajkou, ale nakonec se stala symbolem celého Baskicka. Oficiálně byla poprvé přijata v roce 1936. Druhý den, 15. července 1894, se sešlo valné shromáždění (*Junta General Fundadora*), kde byl Sabino Arana jmenován prezidentem tzv. řídící Junty (*Presidente de la Junta Directiva*). Existenci tohoto politického centra doprovázela řada těžkostí. Po čtyřech měsících své existence společnost vyloučila šest svých členů. Dalších třicet jich posléze odešlo na protest vyloučení předchozích šesti. Baskická junta musela ale řešit také stížnosti, jež vedly dokonce k uvěznění Sabina Arany na necelé dva měsíce ve věznici *Larrinaga*. Dne 12. září 1895 bylo vydáno vládní nařízení, které nařizovalo uzavření sídla *Euskeldun Batzokija* z důvodu neplnění cílů, na základě kterých bylo centrum založeno a z mnoha dalších důvodů, jako například, že je politické centrum stálým ohniskem rebelie a nebezpečí pro národ.⁹

---

⁹ J.P. FUSI AIZPURÚA, *El problema*, s. 16, 31; www.biografiasyvidas.com/biografia/a/arana.htm
staženo 30. 3. 2011.

2.3 Založení *Partido Nacionalista Vasca (PNV)*

Ještě předtím než bylo politické centrum *Euskeldun Barzokija* zavřeno, byl 31. července 1895, na den svatého Ignáce, zvolen první biskajský regionální výbor, neboli *el Bizkai Baru Batzarra (BBB)*, čímž oficiálně vzniklo *Euzko Alderdi Jeltzalea - Partido Nacionalista Vasco (EAJ-PNV)*. Nová politická strana byla založena právě na den svatého Ignáce, protože zakladatel jezuitského řádu Ignác z Loyoly patřil k nejslavnějším postavám baskických dějin. Jako prezident strany byl samozřejmě jmenován Sabino Arana Goiri.¹⁰

V září 1898 byl Sabino Arana zvolen krajským poslancem Bilbaa. O rok později se uskutečnily městské volby a nacionalistická strana zaznamenala první úspěchy zvolením několika zástupců z jejích řad. Dokonce ve městě Mudaca se poprvé stal starostou nacionalista. Avšak hned druhý den po volbách přišlo nařízení se zrušením ústavních svobod v Biskajsku a byla zavřena všechna centra a periodika založená Aranou, aby za necelý rok byla opět otevřena. Roku 1901 byla založena první mládežnická nacionalistická organizace v Baskicku pod názvem *Euzko Gaztedia*.¹¹

Sabino Arana zůstal v čele strany až do roku 1903, kdy musel ze zdravotních důvodů odejít. Krátce poté, co opustil PNV, zemřel dne 25. listopadu v Biskajsku. Po Aranově smrti nastoupil na jeho místo Ángel de Zabala. V té době už měla PNV své zastoupení ve 20 biskajských městech a v pěti městech ležících v oblasti Guipúzcoa. Roku 1908 byl zvolen první zástupce *Partido nacionalista vasco* v Guipúzcoi a roku 1917 se strana rozšířila do dalších oblastí jako byla Álava a Navarra. Na počátku 20. století vznikly v PNV neshody a tak se někteří její členové rozhodli odejít a založit jinou stranu (např. *Partido Nacionalista Liberal Vasco* –1910 nebo *Partido Republicano Nacionalista Vasco* – 1911). V roce 1915 stál i bratr Sabina Arany Luis Arana dočasně v čele jedné z odnoží PNV, která nesla název *Euzkeldun Batzokija*. Hlavním heslem bylo pro tuto odnož „*Jaun goikua eta Lagi-Zarra*“, ve španělštině „*Dios y Leyes Viejas*“, což by se mohlo do češtiny překládat jako „*Bůh a staré zákony*“. S počátkem první světové války došlo k několika malým změnám a začaly se objevovat naděje na získání nezávislosti, a

---

¹⁰ Aranova PNV působila v baskické vládě až do roku 2009. Členy se mohly stát pouze ty osoby, jejichž oba rodiče byli baskického původu. Tato strana působí dodnes i v autonomní oblasti Navarra, kde je součástí koalice „*Nafarroa Bai*“.

¹¹ Antonio UBIETO ARTERA, *Dějiny Španělska*, Praha 1995, s. 603.

tak se PNV včele s Engraciem Aranzadim, Luisem Eleizaldem a Ramónem de la Sota v roce 1916 dočasně přejmenovala na *Comunión Nacionalista Vasca* (CNV). Nejmladší odnož PNV, která se jmenovala *Aberrri*, vyžadovala opět čistou „aranistickou“ ideologii a roku 1921 znovu založila PNV. K této organizaci *Aberrri* se později přidal i Sabinův bratr Luis, který se stal jejím prezidentem. V roce 1921 byla také vytvořena první čistě ženská sekce PNV, která nesla název „*Emakume Abertzale Batza*“. Během diktatury, která v té době panovala ve Španělsku, byly vydávány tzv. antiseparatistické zákony. Proviněním proti těmto zákonům bylo pak následně vyšetřováno u vojenského soudu. V té době byly mimo jiné zakázány i nacionalistické symboly, mezi něž patří i baskická vlajka *Ikurriña*.¹²

2.4 Baskický nacionalismus v době změny režimů ve Španělsku

Španělsko vedlo válku v Africe mezi lety 1909 a 1927. Území Maroka bylo Španělsku přiřčeno mezinárodními dohodami, ovšem nepodařilo se ho skutečně obsadit. Na jaře roku 1921 se španělská armáda v čele s generálem Fernándezem Silvestrem pokusila o průnik a obsazení afrického Rífu. Španělská vojska situaci nezvládla. Jelikož neměla dobrou techniku, obklíčila jí marocká vojska, která zabila přibližně 8000 španělských vojáků. Neúspěch ve válce ještě více posílil nestabilitu monarchistického režimu ve Španělsku. Lidé ve Španělsku se začali bouřit a silně kritizovat armádu. V zemi zavládl neklid, který vzešel ze strachu před anarchismem, komunismem, nacionalismem a separatismem. Všechny tyto aspekty vedly ke změně režimu. V září 1923 uskutečnil Primo de Rivera se svolením krále vojenský puč a nastolil tak svou diktátorskou vládu. Primo de Rivera hodlal svou vládu ustanovit jako trvalou, inspiroval se přitom především v Mussoliniho italském fašismu. Po celou dobu jeho vlády neúspěšně usiloval o vydání nové ústavy a o institucionalizaci systému. Tento hlavní nezdar diktatury Prima de Rivery vedl o několik let později ke vzniku občanské války ve Španělsku. Roku 1928 se v zemi rozpoutala hospodářská krize, která spolu s přebujelou

---

¹² J.P. FUSI AIZPURÚA, *El problema*, s. 21, 26, 29.;
www.biografiasyvidas.com/biografia/a/arana.htm staženo 30. 3. 2011;
www.es.wikipedia.org/wiki/Partido_Nacionalista_Vasco#Historia_del_PNV staženo 25. 3. 2011;
www.es.wikipedia.org/wiki/Historia_del_Partido_Nacionalista_Vasco staženo 25. 3. 2011.

korupcí zapříčinila konec diktatury. Alfonso XIII. byl na popud občanů donucen roku 1930 Primo de Riveru propustit. Primo de Rivera opustil svou funkci dne 28. ledna 1930 a odebral se do Paříže, kde několik měsíců na to zemřel. Z nově uspořádaných komunálních voleb v roce 1931 vzešli jako vítězové republikáni. Výsledek voleb tak přinutil odejít krále Alfonsa XIII. ze země.

Po celou dobu Primo de Riverovi diktatury zůstávala PNV rozdrobená. Teprve po jejím pádu, který u Katalánců a Basků vzbudil nové naděje na získání co největší autonomie, došlo k opětovnému sjednocení PNV Ramónem Bikuňou. Dne 14. dubna 1931 byla vyhlášena druhá španělská republika. Již 9. prosince 1931 byla schválena nová ústava. Rok po vyhlášení druhé republiky byl zaznamenán první pokus o vojenský puč, který ovšem zůstal pouze pokusem. Během následujících let se neustále měnily zákony, což zapříčinilo několik povstání v celém Španělsku. V letech 1934-1936 došlo k několika vládním krizím. Situace se vyhroutil především poté, co volby vyhrála levicová Frente popular v únoru roku 1936. Vše nakonec dopadlo tak, že se proti vládě postavila dokonce armáda, podporována stoupenci monarchie, španělského nacionalismu, konzervativismu a katolickou církví. Na straně republikánů stáli anarchisté, socialisté, komunisté a baskičtí a katalánští nacionalisté.¹³

O několik dní později po pokusu o puč, konkrétně 17. července 1936, došlo k povstání španělské armády pod vedením generála Francisca Franca v Maroku. Tento den se tak oficiálně považuje za den, kdy začala španělská občanská válka. Do čela povstání se kromě Francisca Franca postavili generálové Manuel Gode y Llopis, Emilio Mola, Gonzalo Queipo de Llano a José Sanjurjo y Sacanell. Nepokojů ve Španělsku chtěly využít také nacionalistické strany. Republikáni pravděpodobně s danou možností počítali. Nacionalistickým stranám se moc převzít v Baskicku nepodařilo. Povstalci počítali s velikou podporou ze strany civilního obyvatelstva, a tak už 20. července získali pod svou kontrolu Kanárské ostrovy, Baleáry a některá španělská města, mezi kterými byly například Pamplona, Cádiz, Córdoba nebo Zaragoza.

Baskické země stály především na straně republikánů. Mezi provincie podporující starý režim patřila provincie Guipúzcoa a Biskajsko. Naopak Álava stála spolu s Navarrou na straně povstalců. Stoupenci Francisca Franca dokonce očekávali, že politická strana *Partido Nacionalista Vasco* se vzhledem ke svojí orientaci

---

¹³ A. UBIETO ARTERA, *Dějiny*, s. 689-698.

na konzervatismus a křesťanství připojí na jejich stranu. Největší podporu mělo povstání ve Španělsku ze strany Navarry, která byla prohlášena dva dny po začátku války Emiliem Molou „válečným státem.“ Postavení baskických nacionalistů v Navaře bylo velice kritické. Bylo nařízeno, aby odevzdali vše související se Sabinem Aranou Goirim. Někteří představitelé Basků byli popraveni.

Španělská republikánská vláda dva dny po začátku povstání odstoupila a do čela nové vlády se postavil republikán José Giral y Pereira. Tato vláda vydržela u moci pouze do 4. září, kdy byla nahrazena vládou lidové fronty. Ta se dne 1. října roku 1936 rozhodla udělit Baskicku autonomní status na základě ústavy z roku 1931. Aby mohl být autonomní status udělen, musela souhlasit většina obcí, nebo dvě třetiny voličů v každém městě. Následně pak probíhalo hlasování na regionální úrovni, kde opět musely získání statusu schválit dvě třetiny voličů. Posledním krokem bylo odsouhlasení udělení statusu kortesy. Baskicko se tak po Katalánsku stalo druhou oblastí Španělska, která se dočkala těchto výsad. Autonomní status ovšem platil pouze pro Biskajsko a Guipúzcou, které stály na straně republiky. Fakt, že byl Baskicku a Katalánsku udělen autonomní status vedl k dalším rozbrojům. Lidé se báli, že díky ústupkům, jež učinili představitelé druhé republiky baskickým a katalánským nacionalistům, se jejich stát nakonec rozpadne. Ve volbách, které byly pořádané po získání autonomie, vyhrála PNV, která nechala založit baskické vojsko napojené na republikány, které se nazývalo „*Eusko Gudarostea*“. V červenci 1936 byl očekáván útok ze strany Álavy, a tak se shromáždila obranná linie u Ochandiana. Dne 22. července bylo toto město bombardováno. Důsledkem náletů zemřelo 58 osob, většina z obětí byly ženy a děti. V září stejného roku začala okupace města San Sebastian navarrskými vojsky. Dne 25. září bylo bombardováno město Durango a ve stejný den i Bilbao. V každém městě si bombardování vyžádalo víc než 10 obětí. V listopadu 1936 se snažila baskická vláda, za souhlasu republiky, znovu převzít kontrolu ve městech Vitoria a Miranda de Arga, což se ovšem nepodařilo díky zásahu frankistů.¹⁴

Bezesporu nejznámějším válečným střetem na území Baskicka se stalo bombardování města Guernica, dne 26. dubna 1937. Bombardování bylo provedeno nacistickou armádou Legií Kondor. Bombardování Guerniky samo o sobě mělo pro Basky důležitý symbolický význam a také způsobilo to, že bylo Španělsko a

---

¹⁴ www.congreso.es/constitucion/ficheros/historicas/cons_1931.pdf staženo 16.5.2011.

fašismus vnímány ještě více negativně. V Guernice stojí starý posvátný dub, kde se scházeli až do roku 1876 Baskové, aby mohli rozhodovat o věcech v zájmu Biskajska. Guernický dub se tak stal symbolem baskické svobody a demokracie.¹⁵

Po bitvě u Guadalajary v květnu 1937 si generál Francisco Franco, jehož armáda bitvu prohrála, uvědomil, že pro něj nebude zcela snadné dobýt Madrid a zničit jeho napojení na Valencii, kam v té době přesunula svoje sídlo španělská republikánská vláda. Právě proto se *generalissimo* rozhodl zaútočit na sever. Vzhledem k nepozornosti povstalců se věrným stoupencům republiky podařilo vytvořit obrannou linii okolo města Bilbao zvanou „*Cinturón de hierro*“. Téměř dva měsíce trvalo Francovi, než se mu podařilo dosáhnout Bilbao, a tím tedy pokořit „*Cinturón de hierro*“, k čemuž došlo 18.června 1937. Valnou část na jeho úspěchu měla i skutečnost, že vojsko vedené generálem Alejandrem Goicoecheou sběhlo na stranu frankistů. Aguirre, předseda baskické vlády byl tak nucen přesunout sídlo z Bilbao do Trucíos. Následně se odebral do Santanderu a později do Katalánska, odkud už se mu vůbec nedařilo bojovat dál za republiku. Aguirre se snažil dále řešit válečnou situaci v Baskicku, dokonce už to vypadalo, že se vláda rozhodne uchýlit k taktice tzv. „spálené země“, kterou použili Rusové proti napoleonskému vojsku. K této taktice, která měla spočívat v likvidaci průmyslových závodů a zapálení přístavů, ovšem nakonec nedošlo. Průmyslová oblast situovaná na okraji města přešla do rukou frankistů o čtyři dny později, 22. června 1937. Podle záznamů a statistik způsobila občanská válka v Baskicku smrt přibližně 50 000 tisícům osob, 10 000 osob bylo uvězněno a 150 000 osob odešlo do exilu. V Navaře, která od začátku stála na straně povstání, bylo dle záznamů zabito celkem přibližně 3 000 lidí. Vzhledem k nekončícímu vraždění věřících a duchovních republikány, na které už upozornil i papež Pius XI. v březnu 1937, došlo nakonec k tomu, že Vatikán uznal Francisca Franca za oficiální hlavu Španělska ještě téhož roku 28. srpna. Po dobytí Gijónu v říjnu 1937 se republikánská fronta zcela rozpadla. Na počátku roku 1938 se podařilo frankistům rozdělit republikánské území na dvě části. V květnu se republikáni pokusili o vyjednání míru, ale Franco to odmítl a tak proběhla bitva o řeku Ebro. Republikáni si v dalších bojích vedli poměrně dobře, což se ovšem změnilo po podepsání mnichovské dohody 30. září, kdy ztratili veškerou naději na utvoření antifašistické koalice. Po dobytí Katalánska vojskem Francisca Franca v únoru 1939 uznala Anglie a Francie generála Franca jako představitele Španělska

---

¹⁵ Vladimír NÁLEVKA, *Světová politika ve 20. století*, Praha 2000, s. 109-123.

a s ním i jeho režim. Republikánům už zbyl jen Madrid a posledních pár měst, následně se vzdala Valencie a 1. dubna 1939 i poslední území náležející republikánům.¹⁶

---

¹⁶ R. COLLINS, *Baskové*, s. 239-244.; www.es.wikipedia.org/wiki/Partido_Nacionalista_Vasco
#Historia_del_PNV *staženo* 28. 3. 2011; [www.es.wikipedia.org/wiki/Historia
_del_Partido_Nacionalista_Vasco](http://www.es.wikipedia.org/wiki/Historia_del_Partido_Nacionalista_Vasco) *staženo* 29. 3. 2011; A. UBIETO ARTERA, *Dějiny*, s. 699-709.

3 Separatistické tendence za Francova režimu

3.1 Baskicko v prvních letech frankistického režimu

Nástup frankismu ve Španělsku znamenal pro Baskicko éru útlaku. Franco nemohl Baskům odpustit, že za války stáli na straně republikánů. Franco také absolutně potlačoval jakékoliv snahy o nacionalismus nebo separatismus. Po nástupu do čela Španělska zrušil platnost republikánské ústavy a Baskicko i Katalánsko tak přišly o svůj autonomní status. Díky tomu více než 150 000 osob opustilo po válce nebo v jejím průběhu Baskicko. Odcházely především do Francie a Latinské Ameriky, a to již od té doby, kdy padlo Bilbao. Odliv obyvatel byl značný. Vždyť Baskicko mělo v tu dobu pouze 1 300 000 obyvatel. Provincie nejvíce postižené odlivem obyvatel byly Biskajsko a Guipúzcoa, které měly celkem 850 000 občanů. Odchod do exilu byl samozřejmě hlavně pro vůdce baskické vlády (např. Aguirre se odebral do Paříže). To vše mělo za následek to, že nacionalistická komunita přestala v Baskicku existovat. Baskičtina (euskera) byla zrušena ve všech institucích, zařízeních a školách. Za frankistické diktatury bylo zakázáno vše baskické, od literatury, divadla a kultury obecně, přes používání baskických pozdravů, tradičních oděvů, folklóru až po baskická jména. Na druhou stranu se v autonomní oblasti Baskicko začal opět rozvíjet průmysl. Vzhledem k nárůstu poptávky po pracovní síle v této části Španělska začalo do Baskicka opět přicházet obyvatelstvo ze všech koutů Španělska, a tak se znovu opakovala situace z konce 19. století.¹⁷

Otázka náboženství po nastoupení frankismu byla v Baskicku velice obtížná. Vzhledem k velkému rozšíření katolictví za doby republiky a také vzhledem k propojení místní církve s baskickou autonomní vládou bylo baskické duchovenstvo charakterizováno jako republikánsko-nacionalistické. Tím se dostala baskická církev v některých ohledech do rozporu s politikou španělské církve. Důsledkem toho z 2 075 kněží působících v roce 1936 v biskajské diecézi 715 duchovních trpělo represáliemi. Šestnáct z uvedených 715 kněží bylo dokonce obviněno z politických akcí ve prospěch

---

¹⁷ Ander GURRUTXAGA ABAD, *La transformación del nacionalismo vasco: Del PNV a ETA*, Donostia – San Sebastián 1996, s. 99-101.

nacionalismu a zastřeleno na rozkaz generála Franca. Dalších 137 jich bylo zajato a uvězněno, 236 deportováno a 300 jich bylo odvoláno ze svých far. Tato situace ovšem nebyla stejná v celém Baskicku. Mnohem lehčí pozici měli duchovní v Álavě a Navaře, které stály od počátku povstání na straně Franka. V celém státě bylo nakonec mezi duchovními zabito celkem 6 832 lidí. V Baskicku se tato cifra vyšplhala až na číslo 35 což je 1,6% ze všech duchovních působících v této oblasti. V některých oblastech byla čísla ještě mnohem vyšší, například v Tortose, kde zemřelo 315 z 510 kněží, v Madridu a Barceloně poměr zabitých duchovní činil více jak 20% ze všech kněží působících v dané oblasti.¹⁸

Od konce občanské války (1939) až do roku 1959 žili Baskové jako tzv. „*sociedad de silencio*“, což volně přeloženo znamená „*společnost tichá*“. Toto období bylo tedy charakteristické tím, že se Baskové po dobu dvaceti let na sebe nesnažili nějak zvlášť upozorňovat, ani se vměšovat do veřejných záležitostí. Už roku 1939 v podstatě zmizely veškeré nacionalistické skupiny. Mezitím exulanti aplikovali svojí strategii, kdy spolu navzájem spolupracovali a snažili se udržovat dobré vztahy se zbytkem demokratické Evropy. Baskický kulturní život jako kdyby se po občanské válce zastavil. První literární dílo vydané po válce v baskičtině vyšlo například až roku 1949. Vůbec první stávková v Baskicku proběhla až v roce 1946, ta byla ale následována hned několika dalšími ve všech baskických provinciích. Lidé demonstrovali kvůli uzavírání veřejných prostor, kde by se mohli scházet, nedostatku demokratických svobod a špatným ekonomickým podmínkám, kterými trpěli občané středních vrstev.¹⁹ Vedle stávek dávali Baskové nespokojenost najevo například psaním a kreslením antifrankistických nápisů na zdi, vztyčováním Ikurriñi a vylepování protifrankistických letáků.²⁰

---

¹⁸ Tamtéž, s. 102-103.

¹⁹ Zdroje uvádějí různá čísla vzhledem k počtu stávkujících pracovníků, a to od 50 000 až po 200 000. Situaci nepřispělo ani to, že po válce, která opět vyžadovala zvýšenou industrializaci, mnoho lidí přišlo o svá pracovní místa, o která Baskové museli bojovat s obyvatelstvem, které do Baskicka přišlo z ostatních částí Španělska.

²⁰ Tamtéž, s. 104.

3.2 Vznik ETA

Mládež žijící v exilu se rozhodla nejít stejným směrem jako zbytek Basků a nežít v mlčenlivosti, neboť nehodlala tolerovat frankismus. Zároveň ovšem odmítla následovat tradiční nacionalismus a roku 1952 založila sdružení *Ekin*, které lze považovat za přímého předchůdce organizace ETA. Celá druhá polovina padesátých let byla ve znamení kompletních přeměn. Baskové se snažili upevnit organizaci institucí, rozvinout v masivním měřítku svůj průmysl, sjednotit lidi žijící v exilu a rozvinout ekonomiku této autonomní oblasti. Členové *Ekin* zásadně neodmítali PNV, pouze jim vadilo, že PNV nechtěla přijmout jakékoli změny a odmítala se vzdát tradičního nacionalismu. Po roce 1956 se na druhou stranu *Ekin* spojili s EGI (*Eusko Gaztegi Indarra* = *Baskická mládež*, což byla mládežnická odnož *Partido Nacionalista Vasco*). Bylo přirozené, že vzhledem k odlišným pohledům na věc brzy vznikly konflikty mezi těmito dvěma skupinami. Přestože došlo ke sloučení obou organizací, každá z nich vystupovala naprosto odlišně. *Ekin* se prezentovala jako skupina uzavřená, do které bylo těžké proniknout vzhledem k velice přísnému výběru členů. EGI byla naopak skupina veřejnosti více otevřená a bylo snadné se dostat mezi členy. Byla skupinou, která si zakládala na svém lidovém původu a byla málo aktivní. Aktivistické pojetí a modernizace baskické politiky mladou generací vedla k založení organizace ETA, která vznikla ze skupiny *Ekin* v Bilbau dne 31. července 1959 jako reakce na nečinnost, pasivitu a pohodlnost PNV. Datum založení organizace byl zároveň 64. výročím založení politické strany PNV. Zkratka ETA v baskičtině znamená *Euskadi Ta Askatasuna*, což je ve španělštině „*País Vasco y Libertad*“, v českém překladu „*Baskicko a Svoboda*“. Mezi zakladatele patřili právník Julen Madariaga, José Luis Álvarez Enperanza, Benito del Valle a Xabier Zumalde. Základní pilíře organizace ETA tvořila podpora baskického jazyka. Druhým pilířem bylo zakládání si na etnicitě, kdy v dokumentech mizel termín rasa a objevoval se nový: etnická skupina. Tento výraz byl bližší konceptu lingvisticko-kulturnímu, než biologicko-genetickému, který byl zastáváný dřív. Následujícím bodem bylo pak zásadní odmítání všeho španělského a Španělska. Jako poslední pilíř se nakonec uváděl požadavek nezávislosti oblastí, které podle ETA měly náležet k *Euskadi* (Baskicku) a to byly provincie Álava, Biskajsko, Guipúzcoa, Navarra a další tři baskicko-francouzské provincie, ze kterých chtěli stoupenci teroristické organizace *Euskadi Ta Askatasuna* vytvořit nezávislý socialistický stát. Nová generace zakládající ETA používala dosud nevídaný

politický jazyk. Jednalo se o hnutí, které kopírovalo zcela jiné modely, než byly následovány Basky před válkou. Šlo například o podporu zakládání *ikastolas* (školy, kde se vyučuje pouze v baskičtině). Ve velkém se vydávaly knihy v baskičtině a zakládaly se první hudební skupiny, které měly texty písní v tomto jazyce. ETA se považovala za nezávislou na církvi, což bylo v rozporu s duchovní tradicí Baskicka. Pro novou generaci se stal klíčovým jazyk národa (*euskera* – baskičtina) a politika.²¹

3.3 Činnost ETA za diktatury generála Francisca Franca

Existují dohady, kdy ve skutečnosti došlo k prvnímu útoku ETA. Ve většině pramenů lze nalézt jako první násilný čin teroristické organizace ETA událost z 18. července 1961. Stoupenci *Euskadi Ta Akatasuna* se pokoušeli způsobit vykojení vlaku. Tento pokus o útok však naštěstí skončil nezdarem. Ve vlaku se v tu chvíli nacházeli frankističtí veteráni, kteří jeli do města San Sebastián na oslavy výročí frankistického povstání. Tento počín vedl ke snaze o zadržení některých členů teroristické organizace a odchodu dalších z nich do exilu. Jiné, většinou mnohem mladší zdroje, říkají, že první obětí ETY se stala 22 měsíční Begoña Urroz Ibarrola. Tuto skutečnost však někteří baskičtí historici popírají. Událost se měla stát již 27. července 1960 na nádraží San Sebastián ve stanici Amara, kde vybuchla bomba. V tehdejší době byl tento atentát komentován v novinách pouze několika řádky. Za první plánovaně zavražděnou obětí teroristické organizace *Euskadi Ta Askatasuna* lze proto bezesporu považovat teprve vraždu policisty z Guardia Civil Josého Pardinese Arcaye ze dne 7. června 1968.²²

V prvních letech působení ETA policie pronásledovala její členy, kteří se snažili v tehdejší době rozšiřovat předměty poukazující na Baskicko a především ETA. Psali na zdi nápisy „*Gora Euskadi*“ („Ať žije Baskicko“) a rozmísťovali, kde se dalo, svou vlajku *ikurriña*. V květnu roku 1962 se konalo první shromáždění příznivců ETA neboli „*I Asamblea*“ v klášteře Belloc ve Francii. Skupina se dohodla na tom, že v žádném případě nebudou spolupracovat s baskickými politickými stranami, jejichž zájmem

---

²¹ Tamtéž, s. 105-108.; R. COLLINS, *Baskové*, s. 245.; www.elmundo.es/eta/ staženo 13. 4. 2011; www.elmundo.es/eta/historia/index.html staženo 13. 4. 2011; www.elpais.com/especial/eta/organizacion-terrorista.html staženo 14. 4. 2011.

²² www.elmundo.es/eta/ staženo 13. 4. 2011; www.elmundo.es/eta/historia/index.html staženo 13. 4. 2011.

by nebyl nacionalismus. Jeden z cílů, které si toto zasedání předsevzalo, bylo co největší možné rozšíření řad členů ETA. Ta se tehdy prezentovala jako „*Movimiento Revolucionario Vasco De Liberación Nacional*“, neboli „*Baskické revoluční hnutí za národní osvobození*“ a dále sami sebe definovali jako „*organización clandestina revolucionaria*“ tedy „*ilegální revoluční organizaci*“, která jako svůj prostředek pro získání baskické nezávislosti stanovila „*ozbrojený boj*“. V roce 1962 Francisco Krutwing (Bask německého původu) vydal knihu *Vasconia*, ve které definoval baskický prostor a vymezil fakta určující etnické skupiny, mezi které patří 1) jazyk, 2) mentalita a kultura, 3) vyznání, 4) rasové složení, 5) ekonomické a sociální faktory. Za nejdůležitější z těchto faktorů považoval Krutwig jazyk a jeho názor následovala i ETA, která říkala: „*Si el euskera vive, Euskadi vivirá.*“ („Dokud žije baskičtina, bude žít Baskicko.“) Pro záchranu tohoto jazyka si zvolilo Baskicko jako strategii politickou nezávislost na zbytku Španělska. V roce 1963 se ve městě Bayonne konalo druhé shromáždění, na které si nacionalisté připomněli své levicové a katolické tendence a vytyčili znaky, které mají společné s komunismem. Mezi dubnem a květnem 1964 bylo svoláno již třetí shromáždění (*III Asamblea*), během kterého si zástupci ETA předsevzali, že ozbrojený boj bude vůbec ten nejlepší způsob jak hájit své zájmy. Toto prohlášení pak bylo sepsané a vydané pod názvem *La insurrección de Euskadi* (neboli *Vzpouřa Baskicka*) a padlo rozhodnutí, že se ETA odpojí od vlivu PNV, která jim podle nich bránila v plnění jejích cílů.²³

Již v polovině šedesátých let po čtvrtém shromáždění pořádaném roku 1965 v Guipúzcoe, došlo k rozdělení organizace ETA na různé odnože. Každá byla orientována jinak. Některé z nich se vydaly směrem k marxismu, jiné se například zabývaly čistě vojenskou stránkou. Z tohoto shromáždění vyplynulo již oficiálně schválené používání násilí pro dosažení stanovených cílů. Mimo jiné bylo rozhodnuto o způsobech, pomocí kterých se mohli teroristé dostat k potřebným financím. Financování ETA bylo v tehdejší době velice obtížné. Veškerá podpora tak plynula z dobrovolných příspěvků, které byly ovšem nedostačující. Později se příspěvky vybíraly násilně od bohatších občanů Baskicka. Začalo také docházet ve velkém

---

²³ www.elmundo.es/eta/historia/index.html staženo 15. 4. 2011; A. GURRUTXAGA ABAD, *La transformación*, s. 109.; M. CHOCHOLA, *Kořeny*, s. 52.; www.elpais.com/especial/eta/organizacion-terrorista.html staženo 16. 4. 2011.; Jesús DUVA, *La primera víctima de ETA*, in: www.elpais.com 31. 1. 2010, staženo 16. 4. 2011.

k loupení. Již v roce 1965 došlo k prvnímu ozbrojenému přepadení za účelem získání peněz ve městě Vergara v provincii Guipúzcoa. V roce 1967 se konalo další, již páté shromáždění, tzv. *V Asamblea*, kde se rozštěpila ETA na dvě části a to *ETA-Berri*, tedy Nová ETA a *ETA-Zaharra* – Stará ETA. Mezi členy *ETA-Berri* byli tak zvaní „*obreristas*“, kteří chtěli spolupracovat se všemi levicovými stranami z celého Španělska. Časem se tato odnož zapojila do politické strany s názvem *Movimiento Comunista*. Rozdělení strany způsobilo, že z vedení odešli zakladatelé organizace: José Luis Álvarez Enparanza zvaný „*Txillardegí*“ a Benito del Valle. *ETA Zaharra* později stala opět jedinou oficiálně působící ETOU. V rámci pátého shromáždění se v organizaci vytvořily čtyři základní složky, díky nimž měla fungovat po celou dobu své existence. Byly to složky politické, vojenské, ekonomické a kulturní. Opět ve městě Bayonne se v létě 1970 konalo šesté shromáždění. Na tomto shromáždění došlo k dalším neshodám mezi členy *Euskadi Ta Askatasuna*. Polovina z nich chtěla jednat s veřejností pouze za použití zbraní a vojenského postupu, ta druhá, znovu zvaná „*obreristas*“, chtěla především zapříst politický dialog a najít shodu s ostatními politickými stranami. Tentokrát měli převahu ti, jež chtěli učinit přítrž násilným útokům, a vojenská složka se rozhodla nepřijmout navrhované dohody. Důsledkem toho se ETA opět rozdělila na dvě části. Vojensky orientovaná skupina se nazývala *ETA V Asamblea Askatasuna ala hil (Libertad o muerte)*, (Svoboda nebo smrt) nebo jednoduše *ETA-V*. Druhá složka se pojmenovala *ETA VI Asamblea Iraultza ala hil (Revolución o muerte)*, (Revoluce nebo smrt) – zkráceně *ETA-VI*. Naštěstí pro *ETA V* získaly vojenské jednotky podporu EGI (mládežnické odnože PNV). *ETA VI* se z toho důvodu rozdělila na dvě části, které se opět zapojily mezi různé levicově orientované politické strany.

A *ETA V* – vojenská část *ETA*, se znovu stala jedinou působící *ETA*.²⁴

Na počátku prosince 1970 byl zahájen tzv. Burgoský proces. Šestnáct stoupenců *ETA* bylo zadrženo a obviněno z vraždy tří lidí, mezi něž měla patřit i první oběť José Pardines Arcay. Šest ze zadržených bylo odsouzeno k trestu smrti. *ETA* jako reakci na rozsudky unesla německého konzula v San Sebastián Eugenia Beihla. Proces se tak dostal až na mezinárodní úroveň. V tehdejší době se za *ETU* přimluvil například i papež Pavel VI., hlavně kvůli tomu, že mezi odsouzenými byli i dva kněží. Franco proto

---

²⁴ M. CHOCHOLA, *Kořeny*, s. 53.; www.elpais.com/especial/eta/organizacion-terrorista.html
staženo 18. 4. 2011.

změnil rozsudky na pouhé tresty vězením. Německý konzul byl po patnácti dnech propuštěn opět na svobodu.

V roce 1973 provedla ETA další atentát, který byl tentokrát mířen na vysokého vládního úředníka konzervativního frankistu admirála Carrera Blanca. Blanco byl tehdy předsedou španělské vlády a druhým nejvýše postaveným mužem Španělska. K atentátu došlo 20. prosince 1973 v ulici *Claudio Coello* v Madridu. Spáchání atentátu na předsedu vlády odstartovalo státní protiteroristický boj jako takový. Stejného roku se podruhé pořádalo šesté shromáždění teroristické organizace. I během tohoto setkání došlo k dalšímu štěpení ETA, které se do té doby považovalo za vůbec největší. Druhá *VI Asamblea* měla dvě části, kdy první z nich se konala ve francouzsko-baskickém městě Hasparren v srpnu 1973, a další těsně po spáchání výše zmiňovaného atentátu v prosinci téhož roku. Opět došlo k vážnému rozporu mezi ozbrojenou a neozbrojenou složkou této organizace. Právě vojenská složka použila tato nedorozumění jako jeden z důvodů k tomu, aby spáchala atentát na Carrera Blanca. Nevojenská část se kvůli tomu rozhodla úplně opustit kruhy teroristické organizace. Do té doby ETA útočila vždy na vytipované osoby, měla tedy konkrétní cíle, kterými byli většinou vládní úředníci nebo policisté. Tato strategie se ovšem změnila roku 1974. Dne 13. září 1974 došlo k prvnímu masovému útoku teroristické organizace *Euskadi Ta Askatasuna* na civilní cíle. Tentokrát bomba vybuchla v kavárně Rolando v Madridu, hned vedle budovy Generálního ředitelství pro bezpečnost. Důsledkem toho bylo 12 mrtvých a 80 zraněných. Na podzim 1974 došlo k dalším velice podobným konfliktům mezi členy ETA jako v roce 1973 kvůli teroristickým útokům, které většinou prováděla sama vojenská složka, a tak se ETA již definitivně rozdělila na *ETA-militar*, tedy na vojenskou složku, která zcela podporovala teroristické útoky a viděla je jako jedinou možnost řešení, a *ETA-político-militar*, která chtěla problémy řešit především a raději politickou cestou, ovšem neodsuzovala ani ozbrojené útoky.

Dne 20. listopadu 1975 zemřel v Madridu generál Francisco Franco. Jeho smrt přinesla změnu režimu ve Španělsku, kde se po nástupu Juana Carlose zmocnila vlády opět dynastie královského rodu Bourbonů. Baskickým nacionalistům v tu chvíli svítla naděje, že s demokracií přijde i svoboda pro Baskicko. Doufali, že problémy

už se budou moci řešit spíše politickou než násilnou teroristickou cestou. Teroristické útoky však ani tak neutichly.²⁵

---

²⁵ M. CHOCHOLA, *Kořeny*, s. 53, 54.; www.elpais.com/especial/eta/historia.html staženo 20. 4. 2011; www.elmundo.es/eta/historia/anios70.html staženo 19. 4. 2011.

4 ETA v době demokracie

Ihned po smrti generála Francisca Franca v listopadu 1975 byl za španělského krále prohlášen Juan Carlos I., který se rozhodl dál nepokračovat v *caudillově* diktatuře, ale zvolil raději demokratický směr vlády. Novým předsedou kabinetu byl jmenován Adolfo Suárez. Toto rozhodnutí pak bylo stvrzeno ještě volbami v létě 1977, které vyhrála Suárezova strana. Roku 1978 byla schválena nová ústava, která ze Španělska vytvořila konstituční monarchii. Aby regiony mohly získat autonomní status, musely si ho odhlasovat v referendu. Referendum, které se konalo v Baskicku, získalo podporu 69% voličů. Ovšem k volbám nepřišlo 55% obyvatel země, a tak ve skutečnosti novou ústavu podpořilo jen 38% občanů Baskicka. Za malou účast může také to, že politická strana PNV naváděla obyvatelstvo, aby k volbám nechodilo, protože ačkoliv by získali takto autonomii, tak na druhou stranu by přijali španělskou ústavu a tím by opět ztratili šanci stát se samostatným státem. Po úspěšném ukončení referenda byl jak Baskicku, tak i Katalánsku udělen autonomní status. Zákon, který udělil Baskicku autonomní status, vešel v platnost 18. prosince 1979 a je znám pod názvem „*Estatuto de Guernica*“ (Status z Gerniky). Právě kvůli nízkému počtu účastníků voleb o přijetí autonomního statusu Baskicka mnoho nacionalistů neuznává platnost tohoto rozhodnutí. Volby v Baskicku vyhrála PNV, která se začala snažit o obnovu baskičtiny a vůbec celé baskické kultury a započala reorganizaci a zavádění nových institucí.²⁶

Ačkoliv se očekávalo, že ETA s nástupem demokracie přestane s teroristickými útoky, stal se opak a útoků stále přibývalo. Konec sedmdesátých let byl tak ve znamení násilných krvavých teroristických útoků. Dne 15. října 1977 byla vyhlášena amnestie a tím byli osvobozeni všichni stoupenci ETA, kteří byli uvězněni během frankistického režimu. V té době bylo ve vězení celkem 250 osob odsouzených za teroristické útoky. Celkem bylo přitom uvězněných pouhých 400 Basků. Mohlo by se zdát, že snad z vděčnosti z udělení amnestie přestanou stoupenci organizace aspoň na chvíli s vražednými útoky, což se ovšem nestalo a teroristická organizace pokračovala

---

²⁶ Miroslava PÁRTLOVÁ, *Španělská ústava z roku 1978*, České Budějovice 2011, s. 49 (= bakalářská práce Ústavu romanistiky Filozofické fakulty Jihočeské univerzity).

se svými útoky dál. Hned po propuštění některých vězňů byl spáchán atentát v Guernice na Augusta Unceta, předsedu baskijské poslanecké sněmovny.

V roce 1977 se povedlo špionážní službě *Servicio central de documentación*, která v době úřadování Carrera Blanca sháněla informace vztahující se k terorismu, umístit mezi přední členy ETA jednoho ze svých špiónů. Tímto špiónem byl Mikel Lejarza, neboli „Lobo“, který se dokázal začlenit do teroristické organizace jako úředník vnitřních infrastruktur. Díky této špionážní akci bylo zadrženo několik hlavních vedoucích *Euskadi Ta Askatasuna*. Dalším krokem v boji proti terorismu bylo vytvoření tzv. *Mando Único de la Lucha Contrterrorista* (velitelství pro boj s terorismem) předsedou vlády Suarézem.²⁷

Dne 29. července 1979 umístila teroristická organizace výbušniny na dvě vlakové zastávky v Madridu. Důsledkem toho zemřelo osm lidí (pět civilistů, jeden člen Guardia Civil a jeden státní policista). Rok 1980 patřil mezi ty nejkrvavější v historii činnosti ETA. Tehdy bylo zabito přes 90 osob. Polovinu z toho představovalo civilní obyvatelstvo.²⁸

Kromě ETA v tehdejší době existovaly ještě i jiné, ovšem ne tak radikální baskické teroristické skupiny. Šlo například o organizaci GRAPO (*Grupos de Resistencia Antifascista Primero de Octubre*), která stejně jako *ETA-militar* působí ještě v současnosti. První vražedný atentát této skupiny nacionalistů byl spáchán roku 1975. Největší činnost projevovala GRAPO mezi lety 1975 a 1984, kdy jí padlo za oběť celkem 61 osob. V osmdesátých a devadesátých letech projevovala tato nacionalistická organizace svou činnost jen velice sporadicky a většina z jejích stoupenců (přibližně 60) byla uvězněna. Mezi další teroristické organizace bojující v tehdejší době za nezávislost své oblasti patřila například katalánská skupina *Terra Lliure*, galicijská *Exercito Guerrilleiro do Povo Galego Ceibe*, nebo baskická *Iraultza* (aktivní v sedmdesátých letech), *Mendeku*, *Euskal Odola* či *Comandos Autónomos Anticapitalistas*, která spáchala atentát na senátora Enriqua Casas 23. 2. 1984. Poslední jmenovaná skupina ovšem krátce po tomto atentátu zanikla. Žádná z výše zmíněných teroristických skupin

²⁷ www.elmundo.es/eta/lucha_antiterrorista/ staženo 11. 5. 2011; www.elpais.com/especial/eta/lucha_antiterrorista.html staženo 11. 5. 2011.

²⁸ www.elmundo.es/eta/historia/anios70.html staženo 20. 4. 2011; www.elpais.com/especial/eta/historia.html staženo 20. 4. 2011; P.UNZUETA, *El terrorismo*, s. 32.

a organizací neměla pro Španělsko tak velký význam jako ETA, která spáchala 70% všech atentátů zaznamenaných v druhé polovině sedmdesátých let ve Španělsku. Dalo by se tedy říci, že ETA v té době spáchala v průměru 9 z 10 atentátů.²⁹

V osmdesátých letech se ETA snažila ještě usilovněji o plnění svých cílů a o zaručení vyjednávání s vládou. Výjimkou se stal rok 1981, kdy v únoru ETA vyhlásila poprvé klid zbraní, který měl trvat celý rok. Nakonec se protáhl na rok a půl, tedy až do srpna roku 1982. Dne 13. září 1982 oznámila *ETA-político-militar* svůj zánik, a tak se *ETA-militar* proměnila v jedinou existující složku ETA, ještě více radikální, jak vojensky, politicky, tak teroristicky orientovanou.

V osmdesátých letech se rozhořela tzv. špinavá válka, již proti ETĚ vedla organizace GAL. Zkratka GAL ve skutečnosti znamená *Grupos Antiterroristas de Liberación* („protiteroristické osvoboditelské skupiny“). Tyto skupiny se zabývaly bojem proti teroristické organizaci ETA a jejímu okolí. Patřily mezi ně například organizace *Triple A*, *Batallón Vasco Español (BVE)*, *Comandos Antimarxistas*, *Grupos Armados Españoles a Antiterrorismo ETA (ATE)*. Skupiny působily mezi lety 1983 a 1987 na popud předsedy vlády Felipa Gonzáleze Márqueze a byly financovány z prostředků španělského ministerstva vnitra. Ačkoliv hlavním záměrem těchto skupin bylo bojovat proti terorismu a zničit organizaci ETA, samy GAL spáchaly mnoho trestných činů, za které byly později souzeny. Jejich taktikou bylo totiž používat terorismus proti samotným teroristům. Válka se především odehrávala ve Francii, kde si španělská policie a Guardia Civil najala protiteroristické bojovníky. Francie se zpočátku zdráhala se Španělskem spolupracovat, vzhledem k tomu, že teprve několik let předtím tam skončil diktátorský režim, nakonec se ale spolupráce během osmdesátých let rozvinula. Francie začala stíhat teroristy ukrývající se v jejich zemi a vydávat je do Španělska. V důsledku tohoto postupu mnoho Basků opustilo zemi, aby se zachránilo před uvězněním, a uchýlilo se do Jižní Ameriky nebo do Alžírsko. Boj probíhal až do roku 1987. GAL tak mezi lety 1983 a 1987 zabila dohromady 27 osob, spáchala 23 atentátů, ale také se podílela na únosech a mučení osob.³⁰

---

²⁹ Tamtéž, s. 22-25.

³⁰ www.elmundo.es/eta/lucha_antiterrorista/ staženo 11. 5. 2011; www.elpais.com/especial/eta/lucha_antiterrorista.html staženo 11. 5. 2011.

V roce 1983, když se vůbec poprvé objevily skupiny GAL, ETA zavraždila 44 osob. Několik po sobě jdoucích let předtím si připsala na své konto okolo 64 osob za rok. Atentáty proti příslušníkům *Euskadi Ta Askatasuna* ovšem začaly ještě před vypuknutím špinavé války. Jejich počátek lze klást do období nástupu Juana Carlose na španělský trůn. Jako příklad lze jmenovat atentát na Juana José Etxabe, bývalého vůdce ETA, jenž se odehrál dne 2. července 1978. Etxabe skončil s vážným zraněním v nemocnici, ale jeho manželka zemřela. Tento atentát byl ve skutečnosti reakcí antiteroristické strany na útok, který se odehrál v Biskajsku, a jehož obětí byl novinář José María Portella. Ještě téhož roku v prosinci byl zavražděn José Miguel Bañarán Ordeñana, pravděpodobně hlavní vůdce ETA. Tyto atentáty měly nejspíš na svědomí stejné osoby, které v letech 1983 a 1984 vykonaly první útoky skupiny GAL. Až do roku 1980 různé protiteroristické organizace zabily 14 lidí a 12 jich zranily. Roku 1982 Španělsko přistoupilo k NATO a díky tomuto aktu se také zlepšila spolupráce španělské a francouzské policie především v otázce terorismu. V září 1984 Francie poprvé vydala zadržené stoupence ETA do Španělska.³¹

Dne 15. července 1986 zemřelo 12 agentů Guardia Civil, když vybuchla bomba ve vozidle na Náměstí Dominikánské republiky v Madridu, které bylo zaparkované v blízkosti právě projíždějícího konvoje. Teroristé Patxi Jaka a Josu Ibargutxi, členové původní ETA se na svůj vlastní popud rozhodli spáchat i další atentáty na veřejných hodně frekventovaných místech. Prvním cílem se stal dne 18. června roku 1987 obchodní dům *Hipercor* v Barceloně a útok si vyžádal 21 mrtvých a 45 zraněných. Bomba byla umístěna v autě *Ford Sierra*, které bylo předtím ukradeno v San Sebastiánu. Druhý útok uskutečněný v prosinci stejného roku pak naplánovali na kasárna v Zaragoze, kde zemřelo 11 lidí (z toho bylo 5 malých děvčat, 2 ženy a 4 příslušníci Guardia Civil) a 40 osob bylo zraněno. Třetím vážným útokem té doby se stal atentát ve městě Vic v Katalánsku, jemuž podlehl 10 osob, z toho 5 dětí. Jednalo se o potomky členů Guardia Civil. Dne 5. listopadu 1987 přijala poslanecká sněmovna tzv. Madridskou úmluvu „*El Pacto de Madrid*“. Tuto smlouvu podepsaly strany *PSOE (Partido Socialista Obrero Español)*, *AP (Alianza Popular)*, *CDS (Centro Democrático y Social)*, *CiU (Convergencia i Unió)*, *PNV*, *PDP (Partido Demócrata*

---

³¹ www.elmundo.es/eta/historia/anios80.html staženo 22. 4. 2011;
www.elpais.com/especial/eta/organizacion-terrorista.html staženo 22. 4. 2011;
www.elpais.com/especial/eta/historia.html staženo 23. 4. 2011.

Popular), *PL (Partido Liberal)*, *PCE (Partido Comunista de España)* a *EE (Euskadiko Ezkerra)*. V úmluvě strany souhlasily se strategií proti ETA a zavázaly se, že s ní nebudou vyjednávat. Tehdejší předseda vlády Felipe González zaujal nesmlouvavé stanovisko, když tvrdil, že: „*Jediné o čem bychom mohli s ETA vyjednávat je, že pokud ETA nechá zabít nás, tak my necháme zabít je.*“ Hned roku 1988 podepsaly stejné strany „*Pacto de Ajuria Enea*“ a „*Pacto de Navarra*“. První z nich se jinak nazývá „*Acuerdo para la Normalización y Pacificación de Euskadi*“ neboli „*Smlouva pro normalizaci a sjednání míru s Baskickem*“, ve které se jednalo spíše o činnost policejních složek proti ETA, a strany se rozhodly, že proti terorismu budou vždy bojovat jedině legálně. „*Pacto de Navarra*“ byl podepsán za stejným účelem ovšem navarrskými politickými stranami. Špinavá válka nesplnila svůj účel: Nepovedlo se zničit ETU ani ji přinutit k tomu, aby přestala s teroristickými útoky. ETA existovala a dál zabíjela lidi i po ukončení činnosti GAL. I přes zcela odmítavý postoj španělské vlády vyjednávat s ETA, se ETA na konci ledna 1988 pokusila nabídnout vládě klid zbraní v délce jednoho měsíce, které by jí zaručilo vyjednávání, díky kterému by se mohl vyřešit baskický konflikt. I když se zástupci obou stran zkontaktovali, dál vyjednávání už nevedlo. O dva týdny později se opět ETA pokusila navrhnout vládě šedesát dní klidu zbraní, ale tentokrát to nemělo ani sebemenší účinek a žádné vyjednávání se tak nekonalo. Ještě téhož roku, tentokrát v říjnu, učinila stejnou nabídku, kterou opět Španělsko nepřijalo.³²

Mezi členy ETA existovala i v osmdesátých letech spousta rozepří, které způsobily to, že teroristé začali zabíjet své bývalé stoupence. Například Dolores González Catarían zvaná „*Yoyes*“ opustila řady teroristické organizace roku 1980, protože nesouhlasila s útočením a atentáty na civilní obyvatelstvo. Odchod z organizace se jí ovšem ani trochu nevyplatil. O šest let později byla dne 10. 9. zavražděna. Smrt ji zastihla v okamžiku, když byla na procházce se svým synem. V lednu roku 1989 ETA nabídla vládě patnáctidenní jednostranný klid zbraní v rámci vyjednávání, které vešlo ve známost jako „*Conversaciones de Argel*“. Při těchto vyjednáváních se sešli Ángel Antxon Etxebeste a Belén González Peñalba, kteří zastupovali ETA a za vládu to byl Rafael Vera a Juan Manuel Eguigaray. Klid zbraní byl nakonec prodloužen téměř až do konce března. Tyto dohody ovšem neslavily úspěch, neboť 4. dubna 1989

---

³² Tamtéž, *staženo 25. 4. 2011*; www.elpais.com/especial/eta/organizacion-terrorista.html *staženo 25.*

4. 2011; www.elmundo.es/eta/historia/anios80.html *staženo 25. 4. 2011.*

ztroskotaly na rozporech mezi vyjednateli ETA a vlády. Hned 7. dubna *Euskadi Ta Askatasuna* naplánovala útoky proti vedoucím autoritám Španělského království a 12. dubna zabila dalšího člena *Guardía Civil*.³³

Během osmdesátých let (konkrétně mezi lety 1978 a 1988) bylo spácháno na 2343 násilných trestných činů, z toho bylo 52 únosů, 528 obětí zavraždila teroristická organizace ETA, 64 lidí zabily skupiny specializující se na protiteroristický boj ještě před vznikem skupin GAL, 25 lidí zemřelo vinou skupin GAL a 74 jich bylo zabito vinou několika dalších nacionalistických skupin a celkově za dobu těchto deseti let bylo uspořádáno 11 plánovaných stávek (viz příloha 1). Násilí bylo zcela běžně na denním pořádku, co se týče obou stran, a to jak GAL, tak ETA. Největší nárůst počtu násilných akcí způsobených těmito dvěma skupinami byl zaznamenán v roce 1984, což se dá spojovat s počátkem tzv. špinavé války, která začala na konci roku 1983. Stejně tak je znatelná i změna, kterou zapříčinil konec tohoto protiteroristického boje v roce 1987, počet násilných akcí tak klesl z 355 o více než polovinu, na 133. V roce 1981 ETA snížila radikálně svou činnost oproti předchozím letům. Důvodů může být samozřejmě hned několik a jedním z nich je například ten, že docházelo k vážným rozepřím mezi řadami teroristů organizace *Euskadi Ta Askatasuna*, což vedlo, jak již bylo zmíněno, v roce 1982 k zániku *ETA-político-militar*, tím druhým hlavním důvodem je to, že ETA vyhlásila v únoru 1981 roční klid zbraní, který se nakonec protáhl až do srpna dalšího roku. Zajímavá je také statistika ohledně organizovaných občanských stávek, nejvíce těchto stávek bylo organizováno v roce 1984, kdy se rapidně zvýšil počet útoků zapříčiněných nejen ETA, ale také GAL. Z toho je evidentně znát, že obyvatelstvo nebylo spokojené se strategiemi, které protiteroristické skupiny zvolily v boji proti ETA, neboť oběťmi se tak stalo i spousta lidí z řad civilního obyvatelstva a GAL se proto nevyhnuly silné kritice (viz příloha 1).³⁴

---

³³ Tamtéž, staženo 26.4.2011.

³⁴ www.elmundo.es/eta/historia/anios80.html staženo 23. 4. 2011; www.elpais.com/especial/eta/organizacion-terrorista.html staženo 23. 4. 2011; P. UNZUETA, *El terrorismo*, s. 22, 35-43.; www.elpais.com/especial/eta/historia.html staženo 24. 4. 2011; www.expansion.com/especiales/20aniversario/20diaspana/argel.html staženo 23. 4. 2011; ABAD, *La transformación*, s. 146, 147.

4.1 Baskický nacionalismus od devadesátých let 20.století

Ani během devadesátých let nikdo nepřiměl ETA, aby změnila své stanovisko a přestala s vražednými útoky. Za celé desetiletí měla ETA na svědomí přibližně 800 obětí na životech. Již roku 1991 se podařilo zničit osm vojenských oddílů náležejících k této teroristické organizaci. Na konci května 1991 spáchala *Euskadi Ta Askatasuna* již zmiňovaný atentát ve městě Vic. Teroristé umístili bombu do auta, které zaparkovali v prostoru kasáren Guardia Civil. Zemřelo tehdy 10 lidí. O pár měsíců později, v říjnu 1991, vybuchly tři nálože ve čtvrti *Aluche Carabanchel* v Madridu. Oběťmi se stali major Rafael Villalobos a další tři lidé, mezi které patřila například Irene Villa, třináctiletá dívka, které museli po útoku amputovat obě nohy a tři prsty na jedné ruce. Na náměstí *Cruz Verde* v Madridu došlo v únoru 1992 k dalšímu útoku, opět vybuchla bomba v autě, když okolo něj projížděla vojenská dodávka. Při tomto útoku zahynulo 5 policistů a sedm lidí vyvázlo se zraněním.³⁵

Na počátku devadesátých let byla *Euskadi Ta Askatasuna* oslabena. V březnu roku 1992, jen několik dní před zahájením olympijských her v Barceloně, bylo zadrženo ve městě Bidart francouzskou policií vedení této teroristické organizace. Mezi zatčenými nechyběli například Caen Pakito, José Luis Álvarez Santacristina, zvaný *Txelis*, José María Arregui Erostarbe, přezdívaný *Fiti*, José Javier Zabaleta Elósegi, kterému se říkalo *Baldo* a Francisco Múgica Garmendia, s přezdívkou *Paquito*. Uvěznění těchto mužů zásadně ovlivnilo fungování a strukturu ETA. ETA z důvodu zadržení své elity nabídla i další klid zbraní v délce šedesáti dní. Následujícího roku ETA omezila svoji činnost, a tak v roce 1993, kdy se vedení organizace ujali Félix López de la Calle neboli *Mobutu*, Ignacio Gracia Arregi jmenovaný Iñaki de Rentería a Mikel Albizu znaný také jako Mikel Antza, měla na svém kontě mnohem méně atentátů než v uplynulých letech. Přesto právě tehdy došlo k jednomu z nejkrvavějších činů ETA. Stal se dne 21.června 1993 v Madridu na rohu ulic *López de Hoyos* a *Joaquín Costa*. ETA nechala opět vybuchnout dvě nálože, umístěné v osobních vozech. Zemřelo celkem 7 lidí, z čehož jich opět 6 bylo z řad vojáků španělské armády. Příslušníkům vojska nepomohlo ani to, že vůz ve kterém zrovna projížděli Madridem byl maskovaný. Ještě téhož roku, kdy bylo zadrženo několik vedoucích postav

---

³⁵ www.elmundo.es/eta/lucha_antiterrorista/ staženo 11. 5. 2011; www.elpais.com/especial/eta/lucha_antiterrorista.html staženo 11. 5. 2011.

organizace, noví vůdci dne 11. července vyhlásili dvouměsíční klid zbraní. Jako podmínku pro období klidu si ETA stanovila, aby se státní tajemník Rafael Vera přesunul do města Santo Domingo, kde by mohl vyjednávat s Eugeniem Etxebeste, kterému se přezdívalo *Antxon*, a tím aby bylo nahrazeno „*Conversaciones de Argel*“. Ovšem k žádnému vyjednávání mezi státem a teroristickou organizací nedošlo a ETA se hned v červnu 1993 vrátila k páchání atentátů. Právě tím prvním červnovým, výše zmíněným, který byl spáchaný proti šesti vojákům, si ETA opět zavřela dveře k vyjednávání. Někteří si předchozí období klidu vysvětlovali jako přejímání kontroly nad vedením, vzhledem k jeho výměně, ale podle *Unzueta* ve skutečnosti hlavně docházelo k integraci a zaučování mladistvých do teroristické organizace. Tato situace víceméně trvala až do roku 1996. V dubnu 1995 se ETA pokusila o útok na předsedu politické strany *Partido Popular* Josého Maríu Aznara. Politik ovšem vyvázl zcela bez zranění díky tomu, že byl jeho vůz opancéřován. Ostatní přítomní ovšem takové štěstí neměli a celkově 16 jich bylo zraněno. Jedna ze zraněných Margarita González svým zraněním nakonec podlehla o tři měsíce později. Dne 26. dubna téhož roku se ETA pokusila navrhnout vládě další demokratickou alternativu. Ani ta ovšem nevyšla. Dne 11. prosince ve stejném roce došlo ve čtvrti *Vallecas* v Madridu k novému výbuchu bomby. Zemřelo celkem 6 civilistů, kteří pracovali pro armádu, a 17 vyvázlo se zraněním.³⁶

Mladí stoupenci teroristické organizace začínali spolupracovat i na vražedných útocích (například zapálení vlakového vagónu, ve kterém v tu chvíli bylo několik příslušníků policie). Mezi členy se také začali přibírat agresivnější jedinci, kteří neměli zábrany páchat brutální trestné činy. Roku 1996 si ETA připsala na své konto na 96 teroristických útoků, jejichž cíly byla sídla různých baskických politických stran. Dokonce přibližně 50 z těchto 96 útoků bylo spáchano proti politické straně PNV. Právě

---

³⁶ www.elmundo.es/eta/historia/golpe_bidart.html staženo 28. 4. 2011;
www.elmundo.es/eta/historia/atentados.html staženo 27. 4. 2011;
www.elmundo.es/eta/negociaciones/treguas_eta.html staženo 28. 4. 2011;
www.elpais.com/especial/eta/organizacion-terrorista.html staženo 29. 4. 2011;
www.elpais.com/especial/eta/historia.html staženo 29. 4. 2011;
www.elpais.com/especial/eta/atentados.html staženo 28. 4. 2011;
www.elpais.com/especial/eta/treguas.html staženo 29. 4. 2011.

verbování nových členů, kterým nedělal žádný problém spáchat vraždu jednoho nebo hned několika lidí a v podstatě nemožné dopadení a řádné odsouzení, vedlo k tomu, že počet teroristických útoků se začal postupem času opět rapidně zvyšovat. Dne 17. ledna 1996 ETA unesla Josého Antonia Ortegu Laru, úředníka z Burgosu a držela ho jako rukojmí celých 532 dní, což bylo do té doby zaznamenáno jako vůbec nejdelší únos v podání teroristické organizace ETA. Teprve po téměř roce a půl věznění osvobodily jednotky španělské civilní gardy Guardia Civil Ortegu a zajaly čtyři představitele ETA, kteří měli únos na svědomí. Dne 14. února 1996 byl před vysokou školou Universidad Autónoma de Madrid zabit bývalý předseda španělského Ústavního soudu a zároveň profesor této univerzity, Francisco Tomás y Valiente. Jako reakci na tento atentát vyšlo do ulic řady španělských měst několik tisíc studentů protestujících proti činnosti a vraždění ETA. Manifestace studentů a profesorů vešla ve známost jako „*Manos blancas*“.³⁷

V červnu 1996 byl teroristickou organizací nabídnut další klid zbraní, který zůstal zcela naprosto bez odezvy. ETA si za poslední dobu osvědčila hlavně pouliční brutální masový boj proti státu a rozdělila se na několik skupin. Skupina X byla tvořena radikálními mladistvými, kteří měli za úkol právě hromadné útoky na ulicích. Skupina Y, ve které bylo maximálně 5 osob, se věnovala páchání menších atentátů. A skupina Z byla tvořena specialisty na bomby a těmi, kteří se zabývali jednotlivými vraždami. Ohrožený mohl být tehdy v podstatě kdokoliv, kdo měl jen cokoli málo společného s někým, kdo byl zásadně proti ETA. O svůj život se mohli bát například kuchaři, kteří vařili pro vojáky v kasárnách a dokonce i zahradníci, kteří pracovali pro lidi, v jejichž zájmu bylo zničení teroristické skupiny. Tito lidé si nikdy nemohli být jistí tím, kdy proti nim bude někde připravená nějaká bomba.³⁸

Již od osmdesátých let se začala pomalu objevovat myšlenka, že násilí ničemu nepomůže a ETA by se vážně měla pokusit vše raději řešit demokratickou cestou. Někteří si tak mysleli, že jediným možným způsobem boje je, aby ETA přešla na politiku demokratického nacionalismu. PNV také vždy po několika letech oznamovala, že tentokrát už je to vážné a ETA bude chtít vyjednávat a bude ochotná přistoupit na nějaké podmínky, které by byly vhodné pro obě strany. Ovšem vždy období klidu, které se jevilo jako naděje pro protivníky ETA, přerušila teroristická

---

³⁷ Tamtéž, staženo 28.4.2011.

³⁸ Tamtéž, staženo 28.4.2011.

organizace tím, že spáchala nějaký atentát. V červenci roku 1997 ETA opět unesla dalšího vysokého státního úředníka, a to člena strany PP, starostu města Ermua, Miguela Ángela Blanca. ETA požadovala za jeho osvobození, aby se všech 460 uvězněných členů organizace, kteří byli ve vězeních po celém Španělském království, mohlo vrátit do Baskicka. Požadavku teroristické organizace nebylo vyhověno, a tak ETA uneseného politika popravila. Obdobně jako v případě profesora Tomáse y Valiente vyšlo několik tisíc obyvatel Španělska na protest proti tomuto činu do ulic. Tato událost se stala známou jako „*Espíritu de Ermua*“ (Duch z Ermua). Podpora státu od jeho občanů v protiteroristickém boji dala další impuls k jeho zintenzivnění, a proto bylo zadrženo 50 členů ETA během jednoho roku. Jako reakci na to, v roce 1998, konkrétně 16. září, oznámila ETA klid zbraní, který tentokrát měl trvat neomezenou dobu. Hlavní vyjednávání se uskutečnilo na počátku května 1999 ve švýcarském Zurichu, kde za stranu teroristů vyjednávali Mikel Antza, šéf politické odnože organizace, Vicente Goikoetxea a Belén González Peñalba. Za stranu vlády byl přítomen Javier Zarzalejos a státník tajemník pro bezpečnost Ricardo Martí Fluxá. Období neútočení skončilo po celých 14 měsících tím, že vláda odmítla vyjednávat s teroristickou skupinou o nezávislosti Baskicka a to v listopadu roku 1999. V roce 1998 byl ve Francii zadržen i jeden z nejdůležitějších atentátníků patřící k ETA, který se jmenoval Javier Arizkuren, přezdíváný *Kantauri*. Zadržení toho člena *Euskadi Ta Askatasuna* pak způsobilo to, že státní složky měly snadnější přístup k dalším vedoucím členům radikální nacionalistické organizace, například teroristovi Garcíovi Gaztelovi.³⁹

V roce 2000 bylo touto teroristickou organizací spácháno na 23 atentátů. Mezi její oběti patřil například představitel Nejvyššího soudu ve Španělsku José Francisco Querol Lombardero, nebo také José Luis López de Lacalle, zakladatel skupiny *Foro de Ermua* sdružující baskické novináře, politiky a literáty. ETA se také od této doby začala zaměřovat na novináře a páchat tak atentáty na *El Correo Español*, *Diario Vasco*, na Auroru Intxausti, redaktorku snad nejznámějších španělských periodik *EL PAÍS*, na pracovníka *Antena 3* Juana Francisca Paloma a v neposlední řadě i na novináře společnosti *Radio Nacional*, Carlose Herreru. Zvýšení počtu atentátů a hlavně jejich vážnost uvedla v pohotovost španělskou policii, resp. její složku, jež bojovala proti

---

³⁹ www.elmundo.es/eta/lucha_antiterrorista/ staženo 11. 5. 2011; www.elpais.com/especial/eta/lucha_antiterrorista.html staženo 11. 5. 2011.

baskickému terorismu. Opět se tehdy navíc navázala větší spolupráce mezi španělskou a francouzskou policií. Ještě téhož roku byl ve francouzském Bidartu zadržen hlavní vůdce vojenské složky ETA Iñaki de Rentería a dalších 15 členů ETA. Dne 8. prosince 2000 podepsal premiér Aznar v Moncloe *Acuerdo de las Libertades y contra el terrorismo*, smlouvu která zavazovala podepisující bojovat proti terorismu. Další, kteří podepsali, byli zástupci politických stran PP a PSOE, Javier Arenas a José Luis Rodríguez Zapatero.⁴⁰

V roce 2003 soud zakázal některé baskické nacionalistické strany, mezi které patřily *Euskal Herritarrok*, *HB*, nebo také *Batasuna*. Od května 2003 ETA nespáchala žádný atentát. V roce 2004 se pokusila asi o 22 násilných trestných činů, na které použila bomby, ale žádný z útoků neměl nějak větší význam. Dne 18. února 2004 vyhlásila ETA, že nadobro končí s teroristickými útoky v Katalánsku. Toto prohlášení zveřejnila poté, co se dva vůdci teroristické organizace *Euskadi Ta Askatasuna* (s největší pravděpodobností Josu Ternera a Mikel Antza) sešli s poradcem katalánské vlády Josepem Lluísem Carodem Rovirou ve městě Perpiñán ve Francii. Ve stejném roce bylo ve Francii zadrženo 57 stoupenců ETA a ve Španělsku 74. Jednalo se o druhou největší akci vzhledem k počtu zadržených osob v protiteroristickém boji. Více jich bylo jen při zadržení roku 2001, a to 135. Mezi uvězněné patřil i nejdůležitější představitel teroristické organizace *Euskadi Ta Askatasuna*, Mikel Antza. Zadržen byl i zároveň druhý nejdůležitější člen ETA Félix Alberto López de Lacalle, který byl také známý pod přezdívkou *Mobutu*. O chycení těchto dvou členů teroristické organizace se už předtím policie snažila víceméně pět let, ale podařilo se jim to až v říjnu 2004. Celkově se v roce 2004 ETA nacházela v období krize. Vedení se zcela zhroutilo a krize

---

⁴⁰ www.elmundo.es/eta/historia/golpe_bidart.html staženo 28. 4. 2011;
www.elmundo.es/eta/historia/atentados.html staženo 27. 4. 2011;
www.elmundo.es/eta/negociaciones/treguas_eta.html staženo 28. 4. 2011;
www.elpais.com/especial/eta/organizacion-terrorista.html staženo 29. 4. 2011;
www.elpais.com/especial/eta/historia.html staženo 29. 4. 2011;
www.elpais.com/especial/eta/atentados.html staženo 28. 4. 2011;
www.elpais.com/especial/eta/treguas.html staženo 29. 4. 2011.

postihla také další složky, které byly potřebné k řádnému fungování organizace, například složky finanční, logistické, rezervní skupiny a další.⁴¹

Dne 14. listopadu 2004 se politická část ETA v Anoeta v San Sebastiánu zavázala řešit baskickou otázku pouze demokratickou cestou a bez zbraní. Krátce poté však odpálila ETA jednu ze svých bomb v Pyrenejích v autonomní oblasti Navarra. Tři týdny na to došlo k výbuchu pěti benzínových pump v okrajových částech Madridu. V den výročí ústavy připravila ETA sedm bomb na sedmi různých místech po celém Španělsku. Ačkoliv se strana *Batasuna* zavázala, že Baskové už otázku nacionalismu nebudou řešit ozbrojeným bojem, nevystupovala proti událostem, které se staly po jejím prohlášení negativně a ani je neodsuzovala. Po těchto útocích vyzval premiér vlády José Luis Rodríguez Zapatero v lednu 2005 teroristickou organizaci Euskadi Ta Askatasuna, aby zanechala násilí a řídila se tím, co prohlásila *Batasuna* (politická nacionalistická strana, která byla považována za politickou část ETY). Vše už nasvědčovalo tomu, že ETA vyslechne vládu a doopravdy se zaváže k tomu, že přestane páchat tyto trestné činy, ovšem ihned v zápětí dala radikální skupina najevo, že se rozhodně k žádnému klidu zbraní zatím nemá a 18. ledna téhož roku nechala vybuchnout bombu v autě ve městě Geitxo v provincii Biskajsko, přičemž zemřel jeden z příslušníků baskické policie.⁴²

Dne 22. března 2006 vydala ETA prohlášení, ve kterém se zavázala k tomu, že už navždy skončí s násilnostmi a teroristickými útoky. Celý rok 2006 bychom tedy mohli označit jako rok, kdy se stát a ETA snažily překvapivě najít nějaké řešení, ale ani tentokrát plán nevyšel. Příměří bylo opět porušeno organizací ETA a to 30. prosince 2006, kdy nechala vybuchnout bombu na parkovišti u terminálu T4 madridského letiště Barajas. Při útoku zemřeli dva mladí muži z Ekvádoru. Tentokrát se ani teroristé neobtěžovali s tím oznámit konec klidu zbraní, pouze chvíli před plánovaným útokem oznámili hrozbu atentátu telefonicky. Roku 2007 se do čela ETA opět postavil Josu Ternera a tak bylo jisté, že ETA znovu nebude ochotná složit zbraně. V roce 2008 byl zadržen další šéf teroristické organizace ETA Francisco Javier López Peña, zvaný *Thierry*, který stál v čele ETA po tom, co Josu Ternera zemřel na rakovinu žaludku. Mezi další přezdívky *Thierry* patřila jména jako *Zulos*, *Bartolo*, *Pierre* či

---

⁴¹ www.elmundo.es/eta/lucha_antiterrorista/ staženo 11. 5. 2011; www.elpais.com/especial/eta/lucha_antiterrorista.html staženo 11. 5. 2011.

⁴² Tamtéž, staženo 30. 4. 2011.

Marcel. Španělská policie ho považovala za zodpovědného ze zničení mírových vyjednávání z roku 2006 a z naplánování atentátu na madridském letišti Barajas. Sama vojenská součást teroristické organizace *Euskadi Ta Askatasuna* se vzbouřila a rozhodla se Francisca Javierera Lópeze Peñu vyhnat ze svých řad a roku 2008 byl tak již podruhé zadržen, poprvé byl odsouzen roku 1983. V listopadu stejného roku byl uvězněn další vůdce organizace ETA, Miguel de Garikoitz Aspiazu Rubina, *Txeroki*. Poslední zadržený šéf ETA byl uvězněn v květnu 2010, jednalo se o Mikela Kabikoitza Karrera Sarobehe, *Ata*. Poslední období klidu zbraní navržené teroristickou organizací ETA vešlo v platnost 5. září 2010 a bylo potvrzeno dne 10. ledna 2011.⁴³

---

⁴³ P. UNZUETA, *El terrorismo*, s. 46-48, 54.; www.elpais.com/especial/eta/historia.html čerpáno 30. 4. 2011; www.elmundo.es/eta/historia/golpe_bidart.html čerpáno 30. 4. 2011; A. GURRUTXAGA ABAD, *La transformación*, s. 183, 185; www.elpais.com/especial/eta/organizacion-terrorista.html čerpáno 30. 4. 2011; www.elmundo.es/eta/lucha_antiterrorista/ staženo 11. 5. 2011; www.elpais.com/especial/eta/lucha-antiterrorista.html staženo 11. 5. 2011.

5 Výsledky baskického nacionalismu ve statistikách

5.1 Následující rozvoj baskičtiny v Baskicku od osmdesátých let

Baskičtina se postupem času stala velice důležitým aspektem baskické kultury, a to tak moc, že výuka v některých školách probíhala pouze v tomto jazyce. Během osmdesátých let se stoupencům baskického nacionalismu podařilo zvýšit úroveň baskičtiny v Baskicku a vůbec zájem o ní. Například roku 1981 mluvilo touto řečí 21,53% obyvatel Baskicka, v roce 1986 už to bylo 24,58%, což je během pouhých pěti let podstatný nárůst. Poslední údaje, které jsou z roku 2009, uvádějí, že v současnosti mluví baskicky nebo přinejmenším baskičtině rozumí 60% obyvatel Baskicka.

V Baskicku byla snaha o zavádění výuky v baskičtině, především na nižších stupních, i když samozřejmě díky *Baskické Jazykové Akademii* se rozšiřovala i mezi dospělé, kterým byly nabízeny kurzy *euskera*. Postupem se ze studia baskičtiny nestala pouze potřeba se naučit jazyk, ale také potřeba sociální, právě vzhledem k šíření baskičtiny do běžného života. Zavádění baskičtiny do škol tak mělo vést k normalizaci tohoto jazyka a k tomu, aby se jím děti naučili mluvit i v běžném životě. Od roku 1979 do roku 1993 se zmenšil počet studujících žáků, kdy se jejich počet během deseti let na státních školách snížil až o 70 000, což je pokles o 34,42%. Počet žáků se podobně snižoval i v soukromých školách. Navýšení bylo zaznamenáno pouze v tzv. *ikatolas*, což jsou speciální baskické školy. Během let se rapidně snížil počet škol v Baskicku, které vyučovali pouze v kastilštině. V roce 1979 tvořily tyto školy 70% všech škol, v roce 1993 už taková neexistovala žádná. Nejpopulárnější se během let stal model, který podporuje výuku jak v baskičtině, tak v kastilštině, nebo pouze v baskičtině, ovšem s tou podmínkou, že španělština je jedním z povinných předmětů. V roce 1979 zastupoval tento druh výuky pouhá 4% škol, v roce 1993 jich byla více než polovina orientována tímto směrem. Poslední druh jsou školy, kde je vyučování vedeno pouze v baskičtině, v současnosti zastupují druhou polovinu škol, v roce 1979, to bylo jen 25% (viz příloha 2).⁴⁴

---

⁴⁴ A. GURRUTXAGA ABAD, *La transformación*, s. 185-187.

5.2 Oběti teroristické organizace *Euskadi Ta Askatasuna*

Za období od 15.června 1975 až do 1. ledna 2011 si ETA připsala na své konto 864 obětí. Mezi těmito lidmi byli jak civilisté, tak členové *Guardía Civil*, vojáci, státní policisté, místní policisté, baskičtí policisté, soudci a právníci a politici. Největší počet obětí na životech způsobila ETA mezi civilním obyvatelstvem. Celkově bylo zabito touto teroristickou organizací na 313 nevinných obyvatel, což činí 36% ze všech obětí. Druhou nejčastěji trpící skupinou byli členové *Guardía Civil*. Přišlo jich o život celkem 209, což je 24% všech obětí. Právě členi *Guardía Civil* byli ti, kteří bojovali nejvíce proti stoupencům této teroristické organizace, například i během špinavé války. Nejmenší počet obětí je zaznamenán mezi soudci a právníky. Bylo jich zabito celkem jedenáct, což je cca 1% ze všech obětí. Je tedy vidět, že teroristé si byli vědomi toho, že páchají závažné trestné činy a pokud již byli odsouzeni, neměli zapotřebí se za své zadržení a udělené tresty mstít soudcům a právníkům, kteří jinak vesměs činnost ETA nijak nepotlačovali (viz přílohy 3 a 4).⁴⁵

Podle počtu obětí se lze podívat i na úspěšnost boje proti terorismu jednotlivých premiérů Španělska. Období lze rozdělit od roku 1975 až do počátku 2011 na několik období. První je období od června 1975 do června 1977. Dále doba, kdy byl v čele španělské vlády Suárez se rozumí od 15. června 1977 do 25. února 1981. Calvo Sótelo převzal křeslo po Suárezovi 25. února 1981 a další jeho nástupce ho vystřídal 28. října 1982, což byl Felipe González. González byl premiérem až do 3. března 1996, kdy na jeho funkci nastoupil Aznar. 14. března 2004 se ujal vedení vlády poslední premiér, Zapatero. Při porovnávání jednotlivých údajů je třeba brát v úvahu délka mandátu jednotlivých premiérů. Nelze tak zcela efektivně srovnávat například období, kdy byl premiérem Calvo Sótelo (necelé dva roky), a kdy je premiérem Zapatero (sedm let). Na druhou stranu lze ale porovnat například vládu González a Zapatera. Na první pohled je zcela znát, že největší počet obětí byl zabit za Felipe González, který také proti ETA vystupoval velice ostře. Právě on byl iniciátorem špinavé války, a tak není divu, že během volebního období, kdy byl on předsedou vlády, bylo zabito nejvíce obětí (390 lidí). Naopak jako velice úspěšného lze považovat Zapatera. Během volebního období, ve kterém působí právě on jako premiér španělské vlády, bylo zabito pouhých 13 lidí, tudíž jen 2% ze všech obětí. Dá se tedy předpokládat vzhledem k získaným údajům, že

---

⁴⁵ www.elmundo.es/eta/victimas/index.html staženo 10. 5. 2011.

se vyplatí snažit se s ETOU vyjednávat a dojít k nějakému řešení, než používat proti ní její vlastní boj (viz přílohy 5 a 6).⁴⁶

5.3 Reakce společnosti

Již od založení nacionalistické teroristické organizace ETA v roce 1959 se obyvatelé bouřili proti její činnosti. Z počátku ovšem nemohli vystupovat veřejně, neboť měli strach z odvety, kterou by mohla ETA připravit. Postoj společnosti se postupem času vyostřil, a to hlavně poté, kdy ETA vystupňovala své násilí. Jak již bylo naznačeno výše, byly pořádány manifestace a občané vycházeli do ulic protestovat proti radikálním nacionalistům. Lidé se postupem času začali sdružovat do různých skupin, organizací a sdružení na podporu antiteroristického boje.

Asociación de Víctimas de Terrorismo (AVT) neboli Sdružení obětí terorismu, je skupina, která vznikla roku 1981. Vystupuje jako benefiční skupina sdružující lidi poškozené teroristickými útoky. V současnosti má více jak 6 000 členů, 30% z nich v Madridu, 15% jich žije v Baskicku a v Navaře a 55% ve zbylých částech Španělska. Zakladatelé této organizace byli lidé, kteří přímo byli poškozeni některým z teroristických útoků. Během let se tak museli potýkat s neporozuměním společnosti a nedostatkem finančních prostředků. Skupina sdružující oběti je financována z prostředků ministerstva obrany a veřejných věcí a dále z příspěvků od radnic a státních zastupitelství, poslanecké sněmovny a soukromých dotací.

Gesto por la Paz (Gesto za mír) je další z nezávislých občanských programů. Funguje od roku 1986. Sdružení se definuje jako „*organizovaná odpověď společnosti na trvající pohromu násilí, kterou baskický národ trpí z důvodu určitých politických cílů*“. Jako svou strategii pro dosažení míru si tento program zvolil zvýšit mobilizaci občanů, uvědomit společnost o potřebě její mírové odpovědi na terorismus, nabádat k pozornosti, neboť násilí je zakořeněno v oblasti ilegality, uvědomování si podstaty lidských práv a udržování kultu míru. Jako reakci na atentáty tento program drží 15 minut ticha ve všech baskických městech druhý den po smrti některé z obětí.

Elkarri je sociální hnutí za snahu zapříst rozhovor a dojít k souhlasu s ETA. *Elkarri* vzniklo v roce 1992 v autonomní oblasti Baskicko s cílem zdůrazňovat a bránit lidská práva a odmítat násilí. Záměr této skupiny je „*proměnit násilnou situaci, která vládne*

---

⁴⁶ Tamtéž, staženo 10. 5. 2011.

v *Baskicku v dialog a dohodu*“. Organizace má celkem 251 000 členů a patří k ní také 1 200 vojáků. Organizace je schopna se z 85% financovat sama. Má několik odnoží, které působí nejen v Baskicku, ale také v Navaře, Madridu, Barceloně a v Bruselu.

Manos Blancas (Bílé ruce) je sdružení, které vzniklo spontánně ze strany profesorů, studentů a zaměstnanců madridské univerzity *Universidad Autónoma de Madrid*. Impulsem k založení tohoto hnutí byl atentát na bývalého prezidenta Ústavního soudu a profesora působící na právnické fakultě zmíněné univerzity Francisca Tomáse y Valiente. K atentátu došlo 14. února 1996. Studenti a zaměstnanci vysoké školy protestovali před budovou právnické fakulty proti tomuto násilnému trestnému činu. Členové spolku manifestovali s rukama nad hlavou, které měli buďto nabílené nebo oblečené do bílých rukavic, což mělo reprezentovat odmítání násilí a požadavek míru. Gesto a symbol bílých dlaní se zobecnil a používá se při všech manifestacích proti teroristické organizaci ETA.

Foro de Ermua (Fórum z Ermua) vzniklo jako sdružení, po tom co byl unesen a následně zavražděn představitel politické strany *Partido Popular* Miguel Ángel Blanco 10. července 1997. Po tomto činu vešlo do ulic stovky lidí, což vešlo ve známost jako *Espíritu de Ermua* (Duch z Ermua). Organizace odmítala vyjednávání s ETA a podporovala občany proti baskickému nacionalismu. Členy jsou příslušníci PSOE, PP, PP, IU, Nová levice, umělci, novináři, studenti a profesori z různých odvětví.

Na konci roku 1999 bylo založeno občanské sdružení baskického obyvatelstva, které se nehlásilo k nacionalismu, s názvem *¡Basta ya!* (Dost už!). Důvodem bylo především nespravedlivé zacházení a nedostatek svobody, kterou bylo zatěžováno obyvatelstvo této provincie. Skupina osob, v níž každá vyznávala jinou ideologii, se rozhodla „aktivně čelit terorismu v jakékoliv jeho formě, pomáhat obětem a bránit stát, ústavu a autonomní status“. Jejich cílem je především zajistit bezpečnost na ulicích a připomenout institucím, jaké jsou jejich povinnosti. Skupina je financována díky darům od obyvatelstva, individuálním příspěvkům a z podpory od jiných občanských sdružení.

Colectivo de Víctimas del Terrorismo (COVITE, česky Kolektiv obětí terorismu), byl založen v Baskicku v listopadu 1998. Je tvořen jednotlivci, kteří brání etická a materiální práva obětí terorismu. Jejich snahou je podpořit jakýkoliv proces, který by mohl vést k nastolení míru a klidu zbraní v Baskicku. COVITE považuje za důležité,

aby si teroristé uvědomili činy, které napáchali, škodu a bolest, kterou způsobili tisícovkám lidí.⁴⁷

---

⁴⁷ www.elmundo.es/eta/sociedad/ staženo 11. 5. 2011; www.elpais.com/especial/eta/respuesta-social.html staženo 11. 5. 2011.

6 Závěr

Bakalářská práce se zabývá problémem baskického nacionalismu a také terorismu. V kapitolách je nastíněno, proč vlastně nacionalismus vznikl, jak docházelo k industrializaci Baskicka a proč se jeho národ stal „menšinou“ ve vlastní zemi. Národní uvědomění se natolik zvýšilo, že to vedlo k založení nacionalistické politické strany *Partido Nacionalista Vasco* Sabinem Arana a jeho bratrem Luisem. Události spjaté s občanskou válkou a diktaturou Francisca Franca přinutily mnoho Basků odejít do exilu. Společnost Basků, která zůstala ve své zemi, se tehdy nazývala „*sociedad de silencio*“, neboť mezi nimi byly potlačeny veškeré snahy o rozvoj baskického nacionalismu. Impuls, který vedl ke vzniku teroristické organizace ETA, přišel tedy z exilu od mládežnické organizace *Ekin*. Dále je v této práci stručně zpracovaná historie teroristické skupiny ETA, od jejího založení, přes shromáždění, štěpení a zanikání jednotlivých odnoží, nejzávažnější teroristické útoky až po vyjednávání o míru a klidu zbraní.

Podle vývoje činnosti teroristické organizace ETA se může zdát, že někteří z jejích členů dávno zapomněli na smysl a původní cíl, se kterým byla *Euskadi Ta Askatasuna* zakládána v roce 1959. Z počátku se uchýlovala k ozbrojeným útokům jen sporadicky a vždy útočila na nějakého představitele z vysokých státních kruhů, nebo na příslušníka některé z policejních složek. Postupem času se členy stávali stále radikálnější bojovníci za baskický nacionalismus a od roku 1974 započalo i vraždění civilního obyvatelstva. Nějaký čas jakoby si vůdci ETA mysleli, že vraždění je jediné možné řešení, jak dosáhnout nezávislosti vlastního státu. Španělská vláda zvolila pravděpodobně nejvhodnější taktiku, jakou mohla a to, že neustupovala. Jediný nešťastný krok, který byl pravděpodobně udělán ze strany státních úředníků, byla „*špinavá válka*“. Válka, kterou vedly jednotky GAL proti ETA v osmdesátých letech, měla zcela opačný účinek. Skupina bojující za stát si jako svojí taktiku zvolila stejný boj, který používala ETA, tedy vraždění a atentáty. Jak se později ukázalo, k ničemu to nevedlo, ETA jako kdyby získala ještě více na síle, také páchala stále více trestných činů. Začalo se bouřit i civilní obyvatelstvo. Po této válce už se španělská vláda s ETOU do žádné další nepustila a vypadá to, že to bylo to nejlepší, co mohla udělat. ETA v poslední době slábne a od roku 2006 nespáchala žádný velký atentát. Zdá se, že postoj státu a Zapaterovi vlády se

tedy vyplatil. V září 2010 teroristická organizace *Euskadi Ta Askatasuna* vyhlásila klid zbraní na neurčitou dobu, který potvrdila svým dalším prohlášením v lednu 2011. Lze tedy jen doufat, že se do jejího čela nedostane jiný více radikální vůdce, který opět zruší příměří a začne znovu s teroristickými akcemi.

7 El Resumen

Este trabajo trata sobre el nacionalismo vasco y la fundación del grupo terrorista ETA, así como de su actividad terrorista a lo largo de su historia. Ser consciente de la existencia del nacionalismo vasco es para España muy importante debido al significado de su influencia en el desarrollo diario de esta nación que día a día teme por las vidas de su pueblo.

Los Vascos son la única nación que no tiene un origen determinado. Los científicos sólo pueden deducir de donde y cuando aparecieron en la Península Ibérica. Existen muchas teorías que se ocupan de esta problemática, algunas dicen que los Vascos ya vivían en este territorio desde mucho tiempo atrás y otras dicen que llegaron de diferentes partes del mundo (Armenia, la cordillera del Cáucaso y America). Así como se habla del origen Vasco, también se investiga el origen de su idioma, el cual se caracteriza por su singularidad y por ser poco conocido en el mundo entero.

El nacionalismo vasco comenzó a desarrollarse en el siglo XIX, época del desarrollo industrial. Las ciudades vascas fueron pobladas por personas de diferentes partes de España a tal punto que ellos mismos se convirtieron en la minoría de su propio territorio. Era poco frecuente oír vasco por las calles, siendo así un idioma que se utilizaba más entre los campesinos.

Sabino Arana, vasco de nacimiento, y su hermano Luis Arana, fundaron el centro político vasco que tenía como principal objetivo la imposición del nacionalismo. Los hermanos Arana son los creadores de la actual bandera vasca llamada Ikurriña. El 31 de julio de 1895, día de San Ignacio de Loyola, se fundó el primer partido político vasco nombrado Partido Nacionalista Vasco (PNV). Este partido tenía como objetivo principal difundir la cultura vasca y a la vez rechazar todo lo español defendiendo de esta manera cualquier interés político de la nación.

Durante la guerra civil, los vascos estaban en contra del general Francisco Franco, que ganó esta guerra en el año 1939. Es importante mencionar que la ciudad de Bilbao ya había sido conquistada dos años atrás por tropas rebeldes. El hecho de que los vascos no estuvieran de acuerdo con el régimen franquista, no les aportaría nada bueno en años venideros ya que se vieron bastante oprimidos por el ejército de Franco ante cualquier intento de separación. En el tiempo de Franco, el nacionalismo vasco se convirtió en lo que en ese tiempo se llamó “La sociedad del silencio” y los intentos de resistencia y de

apoyo por parte del partido prácticamente desaparecieron. Un nuevo movimiento por la independencia vasca empezó a formarse en el exilio, ya que alrededor de 150 000 habitantes de esta región escaparon después de la guerra civil. Como resultado de estos acontecimientos, el 31 de junio de 1959 fue fundada la organización “Euskadi Ta Askatasuna” (ETA) que significa “*País Vasco y Libertad*”. ETA se propuso hacer del País Vasco un estado independiente y socialista dispuesto a utilizar la violencia si la situación lo ameritaba para conseguir sus objetivos. Dos años después de su fundación, intentaron descarrilar un tren lleno de veteranos franquistas, los cuales iban a la celebración de la sublevación en África, pero el atentado no tuvo éxito. El primer atentado terrorista por parte de ETA se llevó a cabo el 7 de julio de 1968, muriendo un policía de la guardia civil.

En el año 1970, se inició un proceso judicial contra 16 miembros de este partido por el asesinato de tres personas, entre las cuales se encontraba su primera víctima objetivo. De los 16 implicados, 6 fueron condenados a pena de muerte, condena que al final fue anulada gracias a la influencia de la iglesia, ya que entre los condenados habían dos sacerdotes. En el año 1973, ETA cometió otro atentado, esta vez de gran envergadura nacional matando a Carrera Blanco, el primer ministro del gobierno de ese entonces.

Como toda organización, ETA también sufrió muchos años de crisis interna. Hasta el año 1974 este grupo terrorista tuvo que lidiar con la desertión de muchos de sus integrantes. Los motivos de los conflictos eran principalmente ocasionados por la ideología de alcanzar sus metas a través del uso de la violencia, es por eso que ETA tuvo que dividirse en varias ocasiones en dos: uno político y el otro militar. Por supuesto que el que siempre salía victorioso de estos conflictos internos era el grupo armado que rechazaba llegar a un acuerdo a través del diálogo. Después de la última división de ETA en 1974, la organización empezó a atentar contra los ciudadanos.

El primer atentado contra civiles ocurrió el 13 de septiembre de 1974 después de que una bomba explotara en la cafetería Rolando en Madrid, dejando 12 muertos.

En el año 1981 ETA ofreció su primera tregua, el cese de armas ofensivas, es decir el cese de atentados terroristas que duraría 16 meses.

ETA no dejó de atentar contra el pueblo español ni siquiera después de la llegada de la democracia y de Juan Carlos al trono quien proclamó una amnistía y se liberó a 250 terroristas de diferentes prisiones de España pero no tuvo el efecto esperado y la matanza continuó.

En el año 1983, comenzó *“la guerra sucia”*, la cual duraría hasta el año 1987. Las unidades GAL (Grupos Antiterroristas de Liberación) que representaban al gobierno español lucharon sin cesar contra ETA durante estos años. Ellos tenían como tarea eliminar por completo a este grupo terrorista. Lamentablemente esta acción antiterrorista no condujo a ninguna solución, dando como resultado que las unidades GAL no solamente mataron a miembros de ETA sino también a civiles. En el año 1987, los partidos políticos españoles firmaron *“El pacto de Madrid”*, el cual los comprometía a no tratar con los terroristas y no acceder a sus peticiones en ningún caso. El mismo año también se firmaron *“el Pacto de Navarra”* y *“Pacto de Ajuria Enea”*. Durante los últimos 10 años ha habido muchos encuentros entre el estado y ETA, en los cuales no se ha llegado a ningún acuerdo. Uno de los más significativos (2006) fue el encuentro para cesar el uso de armas ofensivas, el cual no tuvo éxito ya que el grupo terrorista volvió a atacar haciendo explotar una bomba en el aeropuerto de Barajas en Madrid. El último anuncio de cese de uso de armas por parte de ETA fue el 5 de septiembre del 2010, el cual fue ratificado en su manifestación de enero del 2011.

A lo largo de todos estos años, ETA ha asesinado a casi 900 personas de las cuales el mayor porcentaje pertenece a la población civil. Como resultado de su accionar se han creado muchas organizaciones y agrupaciones de víctimas de los atentados terroristas o simplemente grupos de personas que quieren que no ocurran más atentados, algunas de ellas son por ejemplo *“el Foro de Ermua”*, *“Asociación de Víctimas de Terrorismo”*, *“Gesto por la Paz”*, *“Elkarri”*, *“Manos Blancas”* o *“Colectivo de Víctimas del Terrorismo”*.

8 Přílohy

Příloha č.1

Tabulka č. 1: Útoky a oběti.

Tabla 3. Acciones violentas y víctimas.

Años	Acciones violentas	Secuestros	Muertos ETA	Muertos incontr.	Muertos GAL	Muertos Otros	Huelgas gen. convocadas
1978	178	4	65	8	—	13	1
1979	234	13	78	22	—	11	2
1980	192	10	96	29	—	2	—
1981	147	6	30	4	—	4	2
1982	103	6	40	1	—	12	—
1983	119	6	40	—	2	8	—
1984	325	0	33	—	9	—	4
1985	307	3	37	—	11	1	2
1986	315	2	40	—	2	15	—
1987	133	1	50	—	1	8	—
1988	290	1	19	—	—	—	—
Total	2.343	52	528	64	25	74	11

Fuente: J.M. Mata López, op. cit., pág. 36.

Zdroj: ABAD, *La transformación*, s. 148.

Příloha č. 2

Tabulka č. 2: Rozvoj modelů dvojjazyčného vyučování ve státních centrech pro předškoláky a na státních základních školách

Tabla 1. Evolución de los modelos de enseñanza bilingüe en los centros públicos de preescolar y EGB.

Año escolar	Modelo X*		Modelo A		Modelo B+D		Total Alumnos
	Alumnos	%	Alumnos	%	Alumnos	%	
1979-80	148.295	70,3	53.820	25	8.165	4	210.280
1980-81	121.797	59	71.760	35	12.328	6	205.885
1981-82	97.256	48,5	82.649	41	20.329	10	200.225
1982-83	61.114	30,1	114.106	56,8	25.704	12,8	200.924
1983-84	34.902	17,9	129.157	66	31.000	16	195.000
1984-85	22.772	11,9	132.846	69	36.002	19	191.620
1985-86	4.856	2,65	134.892	73,6	43.516	23,75	183.264
1986-87	151	0,08	127.724	72,16	49.124	27,75	176.999
1987-88	224	0,13	111.157	67,69	52.841	32,18	164.222
1988-89	183	0,12	97.344	62,65	57.839	37,23	155.366
1989-90	0	0	79.435	57,6	58.467	42,4	137.902
1990-91**	372	0,29	67.674	52,57	60.692	47,14	128.738
1992-93	0	0	44.982	43,2	59.009	56,7	103.991

Fuente: 10 años de enseñanza bilingüe. Eusko-Jaurlaritz-Gobierno Vasco.

EUSTAT. Estadística de enseñanza. 1992-93.

(*) Presencia nula del euskara. (**) Datos de prematrícula.

Zdroj: A. GURRUTXAGA ABAD, *La transformación*, s. 185.

Příloha č. 3

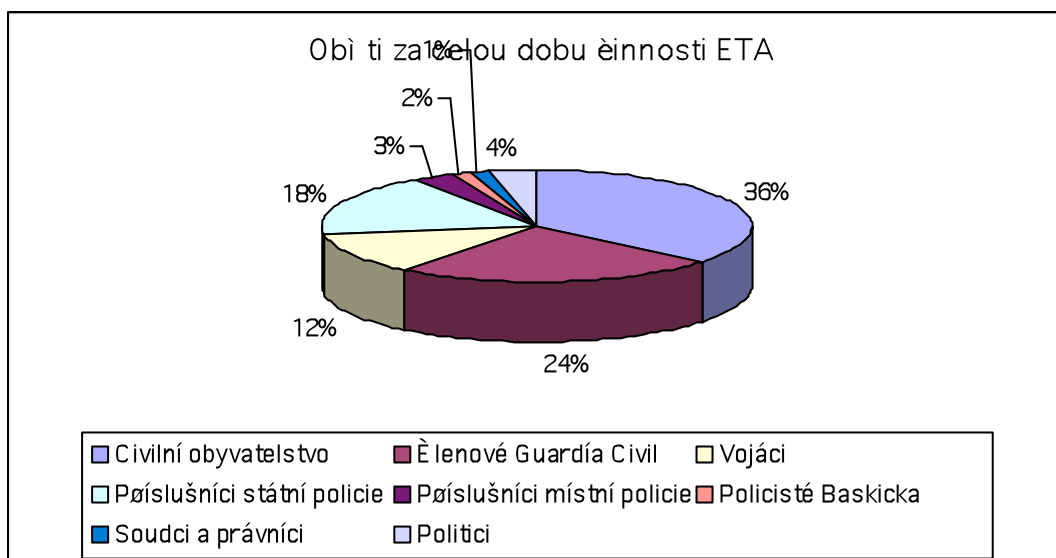
Tabulka č. 3: počet obětí za celou dobu činnosti ETA

Počet obětí za celou dobu činnosti ETA	
Civilní obyvatelstvo	313
Členové Guardia Civil	209
Vojáci	106
Příslušníci státní policie	154
Příslušníci místní policie	26
Policisté Baskicka	13
Soudci a právníci	11
Politici	32

Zdroj: www.elmundo.es/eta/victimas/index.html staženo 10. 5. 2011.

Příloha č. 4

Graf č. 1: Počet obětí za celou dobu činnosti ETA

Příloha č. 5

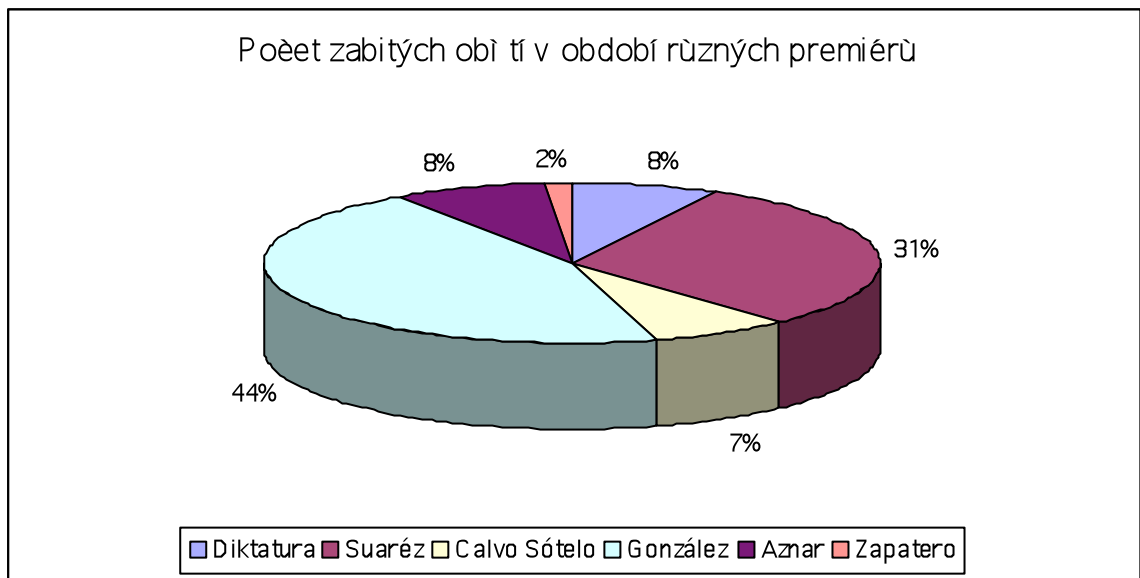
Tabulka č. 4: Počet zabitých obětí v obdobích vlády různých španělských premiérů

Počet zabitých obětí v obdobích různých premiérů	
Diktatura	67
Suaréz	265
Calvo Sótelo	61
González	390
Aznar	68
Zapatero	13

Zdroj: www.elmundo.es/eta/victimas/index.html staženo 10. 5. 2011.

Příloha č. 6

Graf č. 2: Počet zabitých obětí v obdobích vlády různých španělských premiérů

9 Seznam literatury

Literatura:

COLLINS Roger, *Baskové*, Praha 2007.

DORRONSORO MENDIGUREN Miguel, *Historia de España y del País Vasco: segundo de bachillerato*, Bilbao.

FUSI AIZPURÚA Juan Pablo, *El problema vasco en la II. República*, Madrid 1979.

GURRUTXAGA ABAD Ander, *La transformación del nacionalismo vasco: Del PNV a ETA*, Donostia – San Sebastián 1996.

HEIBERG Marianne, *La formación de la nación vasca*, Madrid 1990.

CHOCHOLA Martin, *Kořeny a současnost baskické identity a nacionalismu*, Univerzita Pardubice, 2009. (= DP FF Univerzita Pardubice)

KOLEKTIV AUTORŮ, *Svět, v němž žijeme: Národy světa*, Bratislava 2005.

LINHART Jiří a kolektiv, *Slovník cizích slov pro nové století*, Litvínov 2004.

NÁLEVKA Vladimír, *Světová politika ve 20. století*, Praha 2000.

PÁRTLOVÁ Miroslava, *Španělská ústava z roku 1978*, České Budějovice 2011. (= BP URO FF JU)

ŠTĚPÁNEK Pavel, *Španělsko*, Praha 1983.

UBIETO ARTERA Antonio, *Dějiny Španělska*, Praha 1995.

Internetové zdroje:

Baskický statistický úřad

www.eustat.es/idioma_c/indice.html

Biografías y vidas

www.biografiasyvidas.com/biografia/a/arana.htm

El Mundo

www.elmundo.es/eta/

www.elmundo.es/eta/historia/index.html

www.elmundo.es/eta/historia/anios70.html

www.elmundo.es/eta/historia/golpe_bidart.html

www.elmundo.es/eta/historia/atentados.html
www.elmundo.es/eta/negociaciones/treguas_eta.html
www.elmundo.es/eta/victimas/index.html
www.elmundo.es/eta/lucha_antiterrorista
www.elmundo.es/eta/sociedad/

El País

DUVA Jesús, *La primera víctima de ETA*, www.elpais.com, 31. 1. 2010.
www.elpais.com/especial/eta/organizacion-terrorista.html
www.elpais.com/especial/eta/historia.html
www.elpais.com/especial/eta/atentados.html
www.elpais.com/especial/eta/treguas.html
www.elpais.com/especial/eta/lucha-antiterrorista.html
www.elpais.com/especial/eta/respuesta-social.html

Expansión

www.expansion.com/especiales/20aniversario/20diaspana/argel.html

Euskomedia

<http://www.euskomedia.org/aunamendi/52272>

Španělská ústava z roku 1931

http://www.congreso.es/constitucion/ficheros/historicas/cons_1931.pdf

Wikipedia

www.es.wikipedia.org/wiki/Partido_Nacionalista_Vasco#Historia_del_
www.es.wikipedia.org/wiki/Historia_del_Partido_Nacionalista_Vasco